

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА

ЯКОВЕНКО ВАДИМ ІГОРОВИЧ

Допускається до захисту:
к. філол. н., доцент, завідувач
кафедри теорії та практики перекладу

Бойван Олеся Степанівна

«___» _____ 2022р.

ОСОБЛИВОСТІ ТВОРЕННЯ ТА ПЕРЕКЛАДУ ТОПОНІМІВ
НА МАТЕРІАЛІ ТЕКСТУ КНИГИ ЛІ БАРДУГО «ТІНЬ ТА КІСТКА»

Спеціальність 035 Філологія

Спеціалізація 035.04 Германські мови та літератури (переклад включно)

Освітня програма Переклад (англійська, французька мови)

Магістерська робота

Науковий керівник:

Ковтун О. В.

к.філол.н., доцент

Оцінка: ____/____/____

Голова ЕК: _____

(бали/за шкалою ЄКТ5/за національною шкалою)

Вінниця – 2022

АНОТАЦІЯ

Яковенко В. І. Особливості творення та перекладу топонімів на матеріалі тексту книги Лі Бардуга «Тінь та кістка». Спеціальність 035 «Філологія». Спеціалізація 035.04 Германські мови та літератури (переклад включно). Освітня програма (зазначити освітню програму). Донецький національний університет імені Василя Стуса, 2022. – 90 с.

Магістерську роботу присвячено класифікації топонімічної лексики, а також вивченню особливостей творення та перекладу топонімів на матеріалі тексту книги Лі Бардуга «Тінь та кістка».

Матеріал дослідження містить англійські та українські топоніми, обрані методом суцільної вибірки з англomовного та українськомовного тексту книги Лі Бардуга «Тінь та кістка». Обсяг вибірки становить 97 лексичних одиниць. Аналіз досліджуваних одиниць показав, що більшість топонімів є мотивовані певними географічними чи архітектурними ознаками.

Було оглянуто багато класифікацій, спрямованих на розподіл топонімів за етимологією, морфологією та семантикою. В практичній частині був проведений розподіл за наявними класифікаціями. Морфологічно географічні імена можуть складати різні лінгвістичні конструкції, провідне місце серед яких належить формулі складання основ.

Семантично найбільший відсоток мережевих імен утворила група ойконімів (назви міст, селищ та об'єктів інфраструктури). Також значний відсоток власних імен склали топоніми що позначають водойми (гідроніми), а також хороніми, що позначають, країни або регіони країн.

Ключові слова: топонім, етимологія, переклад, семантика, морфологічна структура.

SUMMARY

Yakovenko V. I. Peculiarities of Creation and Translation of Toponyms Based on the Text of Leigh Bardugo's book «Shadow and Bone».

Specialty 035 «Philology». Specialization 035.04 Germanic languages and literatures (including translation). Vasyl Stus Donetsk National University, 2022. – 90 p.

The master's thesis is devoted to the classification of toponymic vocabulary, as well as to the study of the peculiarities of the creation and translation of toponyms based on the text of Leigh Bardugo's book «Shadow and Bone».

The research material contains English and Ukrainian toponyms selected by the continuous sampling method from the English and Ukrainian text of Leigh Bardugo's book «Shadow and Bone». The volume of the sample is 97 lexical items. The analysis of the studied units showed that the majority of toponyms are motivated by certain geographical or architectural features.

Many classifications aimed at the distribution of toponyms by etymology, morphology and semantics were reviewed. In the practical part, the division was carried out according to the available classifications. Morphologically, geographical names can be made up of various linguistic constructions, the leading place among which belongs to the formula of adding bases.

Semantically, the largest percentage of network names was formed by a group of oikonyms (names of cities, towns, and infrastructure objects), both in Ukrainian and in English. Also, a significant percentage of proper names were toponyms denoting water bodies (hydronyms), as well as toponyms denoting countries or regions of countries (choronyms).

Key words: toponym, etymology, translation, semantics, morphological structure.

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ ТОПОНІМІВ	13
1.1 Термін «топонім» як об'єкт лінгвістичних досліджень у вітчизняних та зарубіжних працях	13
1.1.1 Топоніміка, як наука	14
1.1.2 Топоніми в працях вітчизняних вчених	15
1.2 Топонім в мовній картині світу людини	18
1.3 Фактори і методи в етимологічних дослідженнях	19
1.3.1 Лінгвістичні фактори в дослідженнях	20
1.3.2 Екстралінгвістичні фактори в дослідженнях	21
1.4 Способи утворення неологізмів	24
1.5 Теорія перекладу та його методи	28
1.5.1 Транскрипція, транслітерація та калькування	33
Висновки до розділу 1	39
РОЗДІЛ 2. СВІТОБУДОВА У ЛІТЕРАТУРНИХ ТВОРАХ. ОГЛЯД НАЯВНИХ КЛАСИФІКАЦІЙ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ ТОПОНІМІЧНОЇ ЛЕКСИКИ У ТВОРІ ЛІ БАРДУГО «ТІНЬ ТА КІСТКА»	40
2.1 Світобудова у літературі	40
2.1.2 Аспекти вдалої літературної світобудови	41
2.2 Наявні класифікації топонімів	43
2.2.1 Класифікація за об'єктами номінації	48
2.2.2 Класифікація за принципами (не)житловості та розміру	52
2.2.3 Класифікація за розміром об'єкта номінації	54

Висновки до розділу 2	57
РОЗДІЛ 3. СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ	
ТВОРЕННЯ І ПЕРЕКЛАДУ ТОПОНІМІВ У ТВОРІ ЛІ БАРДУГО	
«ТІНЬ ТА КІСТКА»	60
3.1 Особливості класифікації за етимологічним принципом	60
3.1.1 Класифікація за етимологічним принципом	62
3.2 Аналіз методів перекладу топонімічної лексики в тексті «Тінь та	
кістка»	66
Висновки до розділу 3	70
ВИСНОВКИ	72
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	77
СПИСОК ЛЕКСИКОГРАФІЧНИХ ДЖЕРЕЛ	82
СПИСОК ТЕКСТОВИХ ДЖЕРЕЛ	86
ДОДАТКИ	87

ВСТУП

Кожний перекладач часто стикається з проблемою перекладності власних назв, до яких належать географічні назви, що називаються топонімами (тобто хороніми, урбаноніми, гідроніми, ороніми та ін.). Географічні назви можуть відрізнятися один від одного родом і числом, а також написанням і порядком компонентів. Багато відмінностей у створенні топонімів є результатом різних способів мислення двох або більше народів. Перш ніж перекладати ці лексичні одиниці, ми повинні спочатку розглянути, чи можна їх взагалі перекладати, і якщо так, то як це зробити і які критерії слід застосовувати. Перекладність або неперекладність топонімів сильно зумовлена культурою, історією, політикою і, звичайно, самою топографією, що показано в цій праці на прикладі вибраних географічних назв з твору Лі Бардуго «Тінь та кістка». В художніх творах, де критерій зрозумілості є хоча і не головним, але важливим, як правило, використовуються іншомовні еквіваленти топонімів, якщо такі еквіваленти існують. Деякі топоніми доводиться змінювати при перекладі, щоб зробити їх більш точними або уточнити їх значення. Типові для країни чи культури топоніми, які не мають іншомовних еквівалентів, як правило, не перекладаються, а зберігають свою оригінальну форму в текстах перекладу. Для передачі їх значення перед ними зазвичай додають іншомовні родові назви.

Топоніми утворюють досить неоднорідну групу, формування та використання якої зумовлено культурно, історично чи суто топографічно. Коли вони відтворюються іноземною мовою, систематичні мовні відмінності також відіграють важливу роль, що призводить до багатьох помилок перекладу. Як наслідок, при перекладі

топонімів слід враховувати як культурний, так і мовний аспекти. Географічні назви визначаються як один із типів власних назв, класифікуються та представлені з точки зору їх структури.

Топоніми, як відомо, завжди посідали важливе місце в житті людства. Адже коли з'явилася мова, одразу виникла можливість обміну інформацією, а також можливість давати назву різноманітним об'єктам, а географія, має на своєму рахунку багато географічних об'єктів, які, звісно, потребують власної назви. Для цього й виникли топоніми – власні назви країн, міст, водойм, гір та ін.

Топоніми ще в давнину набули широкого вжитку, коли тогочасне людство почало будувати міста, обробляти поля, рили шахти, та, звісно, досліджувати невідомі регіони й відкривати нові землі. Власна назва ще за старих часів могла виступати в ролі своєрідного короткого опису території, країни, міста тощо; давати інформацію про те, хто заснував об'єкт; розповідати, що раніше було на території об'єкту, тощо.

Сьогодні топоніми, а разом з ними і топоніміка – наука, що їх вивчає, не втрачають набутої значущості. Топоніміка допомагає історикам пролити світло на певні питання в сферах країнознавства, історії воєнних подій, а лінгвісти в свою чергу використовують історичні факти для виявлення причин творення топонімів. Ця співпраця є колективною роботою і свідчить про актуальність науки. Прогресивні країни борються за відновлення своєї традиційної спадщини, повертаючи містам, селам та вулицям назви, які колись були змінені під впливом політичних, військових, культурних або релігійних подій.

Актуальність роботи зумовлена необхідністю виявлення специфіки словотворення топонімів у художніх текстах, а точніше у тексті роману Лі Бардуга «Тінь та кістка», а також у вивченні та аналізі

класифікацій неологізмів-топонімів. Роль географічних об'єктів у повсякденному житті людей та загалом у культурі є дуже важливою.

Актуальність роботи полягає:

- у виявленні специфіки формування топонімічної лексики, особливостей відображення в них людського світобачення;
- в необхідності ґрунтовного вивчення й аналізу текстів художньої літератури на предмет існування в них лексики, що описує географічні об'єкти, англійською та українською мовами. Виявлення спільного в національних мовних картинах світу, змодельованих українськими та англійськими мовами, уможливить подальше вивчення характеристик, що впливають на людей під час номінації міст, сіл, будівель та інших географічних об'єктів; в той час, як встановлення відмінного буде сприяти подальшому вивченню специфіки різного світобачення всередині різних мовних груп.
- у важливості обраної теми в вивченні мовних картин світу різних мов, а також фактом нестачі зіставних емпіричних досліджень новоствореної топонімічної лексики, в тому числі і найменувань водойм, міст, селищ, гір, які є авторськими новотворами Лі Бардуга в її творі «Тінь та кістка»;
- у недостатньому рівні вивчення лексики з твору Лі Бардуга «Тінь та кістка», а саме топонімічної лексики;
- відсутністю системного порівняльного аналізу українських та англійських перекладів, а також тим, що для усунення чинника суб'єктивності варто порівняти лексику оригіналу із лексикою перекладу;
- необхідністю класифікування топонімічної лексики, що зустрічається у художніх текстах англійською мовою та морфологічного

аналізу перекладених безеквівалентних мовних одиниць з однієї мови на іншу.

Мета цієї роботи полягає у класифікації топонімічної лексики у текстовому просторі твору Лі Бардуга «Тінь та кістка», а також визначенні особливостей творення топонімів та з'ясуванні особливостей їх перекладу українською мовою через використання тексту перекладу, здійсненого Єленою Даскал.

Досягнення мети стає можливим за умови розв'язання таких **завдань**:

- виділення та аналіз кожної з наведених в книзі одиниць;
- вироблення методологічної основи дослідження: інтерпретація методики та з'ясування термінологічного інструментарію;
- збір дослідницької картотеки – системи топонімів, що функціонують у текстовому просторі твору Лі Бардуга «Тінь та кістка» та його перекладі;
- визначення способів словотворення топонімічної лексики, виокремленої в авторській картотеці;
- визначення методів класифікації топонімів та здійснення класифікації топонімів, що функціонують в текстовому просторі твору Лі Бардуга «Тінь та кістка»;
- порівняння топонімів, виокремлених з тексту-оригінала, з топонімами, що їм відповідають у перекладному тексті та з'ясувати доцільність перекладацьких стратегій і тактик.

Об'єктом цієї праці обрано систему топонімів, що функціонують в текстовому просторі твору Лі Бардуга «Тінь та кістка» та особливості його перекладу у виконанні Єлени Даскал.

Предмет дослідження – багатоаспектна класифікація, способи словотворення і механізми перекладу, здійсненого Єленою Даскал, системи топонімів, що функціонують в текстовому просторі твору Лі Бардуга «Тінь та кістка».

Джерельна база наукової праці – текстовий простір твору «Тінь та кістка», автором якого є Лі Бардуга, та варіант його перекладу українською мовою, виконаний Єленою Даскал, які розглядаємо як текст-оригінал і текст-переклад.

Мета та завдання, окреслені в роботі, а також специфіка об'єкта та предмета дослідження зумовили використання таких **методів та прийомів** лінгвістичного аналізу: *описовий* – з метою викладу дослідницької методології та для загальної презентації результатів дослідження; *дефініційний та компонентний аналіз* – для визначення базових складників праці. *Структурний аналіз* дасть змогу знайти спільні аспекти між семантикою та передачею аналізованих топонімів; *словотвірний аналіз* залучаємо для встановлення способів словотворення та типів структур аналізованих одиниць; методом *суцільної вибірки* топонімів з текстового простору твору «Тінь та кістка», автором якого є Лі Бардуга, укладаємо авторську картотеку. Для порівняння топонімів в оригінальному тексті з текстом перекладу активізуємо *порівняльно-зіставний* метод.

Матеріалом дослідження є текст оригінального твору Лі Бардуга «Тінь та кістка» та текст його перекладу здійснений українською мовою Єленою Даскал. Авторська картотека містить 96 топонімів в тексті-оригіналу та перекладному тексті, які були обрані методом суцільної вибірки.

Апробація результатів дослідження. Основні положення та результати дослідження представлено в статті «Особливості творення та перекладу топонімів на матеріалі тексту книги Лі Бардуга «Тінь та кістка», опублікованій у XVII Міжнародній науково-практичній конференції «Multidisciplinary academic notes. Theory, methodology and practice» (2022).

Структура та обсяг роботи. Магістерська робота складається зі вступу, трьох розділів з висновками до кожного, загальних висновків, списку використаної літератури та джерел. Загальний обсяг роботи складає 90 сторінок. Основний текст дослідження викладено на 77 сторінках. У вступі обґрунтовано актуальність дослідження, висвітлено мету і завдання роботи, окреслено емпіричний матеріал, об'єкт, предмет, методи дослідження, його новизну, методологічну базу, практичне значення та описано структуру магістерської роботи, подано відомості щодо апробації результатів роботи.

У першому розділі «Теоретичні засади вивчення топонімів» здійснено загальний огляд теоретичної бази досліджень за темою, з'ясовано стан вивчення назв географічних об'єктів загалом у сучасній лінгвістиці. Висвітлено різні підходи до класифікації та словотвору топонімічної лексики в англійській та українській мовах.

У другому розділі «Світобудова у літературних творах. Огляд наявних класифікацій та класифікація топонімічної лексики у творі Лі Бардуга «Тінь та кістка» було оглянуто елементи світобудови, а також наявні класифікації топонімів у працях вітчизняних та зарубіжних дослідників. Проведено класифікацію топонімічних одиниць за наведеними класифікаціями.

У третьому розділі «Структурно-семантичні особливості творення і перекладу топонімів у творі Лі Бардуга «Тінь та кістка» проведено етимологічний та структурний аналіз топонімів, та подано кількісні результати дослідження, проаналізовано отримані дані.

У висновках підбито підсумки проведеного дослідження.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ ТОПОНІМІВ

1.1 Термін «топонім» як об'єкт лінгвістичних досліджень у вітчизняних та зарубіжних працях

В лінгвістиці широко використовується термін топонім. Слово топонім походить від грецьких слів *τόπος* – місце і грец. *ὄνομα* – назва. Цим словом позначають будь-яку назву місцевості, населеного пункту, об'єкта рельєфу, водойм, навіть континентів, тобто цей термін об'єднує в собі всі географічні назви. Частіше за все топоніми по своїй природі є мотивованими. Причиною появи цих онімів є прагнення людини дати визначення конкретному місцю, яке вона відкрила або заснувала. Таким чином, всі топоніми позначають собою географічні об'єкти, ролі не грає, чи цей об'єкт природного утворення чи створений або побудований людиною. Мотивуючими ознаками можуть бути особливість рельєфу (скалиста місцевість, рівнинна місцевість, болотиста, тощо), географічне розташування по відношенню до сторін світу, особливість місцевої фауни чи флори. Іноді мотивуючим фактором під час називання географічного об'єкта може виступати ім'я самого засновника, назва епохи в яку утворився об'єкт, або навіть інші значні географічні об'єкти що знаходяться по сусідству. Оказіональні утворення також трапляються. В межах топонімів виділяють: *хороніми* – назви будь-яких територій, таких як області чи райони, *ойконіми* – назви населених місць, *астіоніми* – назви міст, *урбаноніми* – назви внутрішньо міських об'єктів (в цю групу можна включити: *годоніми* – назви вулиць, *агороніми* – назви площ, *макротопоніми* – назви великих незаселених об'єктів, *мікротопоніми* – назви невеликих незаселених об'єктів),

гідроніми – назви водних об'єктів (серед яких: *пелагоніми* – назви морів, *лімноніми* – назви озер, *потамоніми* – назви річок, *гелоніми* – назви боліт), *дрімоніми* – назви лісів, *ороніми* – назви форм рельєфу (наприклад *спелеоніми* – назви печер), *дромоніми* – назви шляхів сполучення, *геоніми* – назви доріг, проїздів, *антропотопоніми* – назви географічних об'єктів, утворених від власного імені людини.

1.1.1 Топоніміка, як наука

Історією географічних назв займається наука *топоніміка*. Вона висвітлює факти, які лягли в основу при формуванні топонімів і являє собою симбіоз вчення про географію, лінгвістику та історію.

В давнину люди не знали різниці між назвами власними та загальними. Одними з перших топонімів, скоріш за все, ставали звичайні слова: вода, гора, ліс, пустеля, поле, річка. Тому існує також такий термін, як *апелятив*, коли географічний об'єкт отримує своє власне ім'я від загальної назви. Прикладом такого феномену є назви річки Ріка, що пішло від апелятива *ріка*, озера Кар'єр – від апелятива *кар'єр*, тощо. Але пізніше, коли люди відновили, відкриття нових земель та морів, виникла потреба відрізнити за назвою один об'єктів від іншого. Для цього використовувалися різноманітні характеристики, що описували б ці об'єкти за найбільш характерними факторами.

Назви житлових приміщень і об'єктів є загальними, спеціальними або комбінацією обох. Загальна назва відноситься до класу назв, таких як річка, гора або місто. Конкретна назва служить для обмеження або зміни значення назви місця. Більшість мов світу можна розділити на дві групи на основі загальної тенденції, яка полягає в тому, чи слово, яке вказує на специфіку передує, або слідує за родовими. В англійській мові специфічна назва зазвичай стоїть на першому місці, тоді як у

французькій специфічна назва зазвичай йде за загальним. Вплив інших мов створює винятки з цього узагальнення. Вплив французької та іспанської мов створив багато винятків із тенденції в англійській мові Сполучених Штатів мати специфічну назву на першому місці. Це найбільш очевидно в назвах багатьох великих водойм, таких як Lake Superior, Lake Michigan, або Lake Champlain (озеро Верхнє, озеро Мічиган або озеро Шамплейн), які вперше були досліджені та заселені французами. Англійські поселенці, які мігрували до цих територій, прийняли французьку форму найменування, але оскільки французи не колонізували території значною мірою, багато менших водойм у цих регіонах були названі на англійський зразок.

Більшість топонімічних досліджень зосереджено на конкретному аспекті назви місця. Прикметникова форма, наприклад, є домінуючим типом топоніми в англійській мові.

Топоніміка також включає вивчення топонімів у межах і між мовами. Дослідження в межах мови зазвичай дотримуються трьох основних припущень: кожна географічна назва має значення, включаючи топоніми, що походять від особистих імен; топоніми описують місце та фіксують деякі докази зайнятості людини або власності; як тільки топонім встановлений або записаний, його фонетичний розвиток відбуватиметься паралельно з розвитком мови.

1.1.2 Топоніми в працях вітчизняних вчених

В давні часи, коли про таку науку, як топоніміка ще ніхто не мав і уяви, творцями топонімів були звичайні люди, мандрівники, які займалися географією, першовідкривачі, які давали назви континентам, островам, рівнинам та високогір'ям, а купці стали авторами назв тогрівельних шляхів. Всі ці люди вклали свою працю в

систематизування, створення карт та атласів. Вони були першими географами та топонімістами, тому їх вклад став базою для робіт їх нащадків – видатних вчених, вітчизняних та зарубіжних, таких як Жучкевич В.А., Мурзаєв Є.М., Отін Є.С., Поспелов Є.М., І. Бодуен-де-Куртене, Стюард, В. Уотсон, О. Падель.

В. А. Жучкевич дає таке визначення топоніміці: «допоміжна наукова дисципліна, що вивчає географічні назви. Сукупність власних географічних назв (топонімів) певної країни або місцевості називають топонімією цієї території» [17; 7].

Відомо, що мова не лише відображає стан сучасного культурного розвитку суспільства, а й забезпечує збереження культурних набутків минулих поколінь, фіксуючи тим самим стан духовного і матеріального розвитку національної спільноти [16]. За даними, що дає мова, можна відтворити уявлення про культуру, психологічне та міфологічне уявлення народу, або етнічного колективу, що, як зазначає М. Толстой, дає широкий матеріал не лише для вивчення архаїчних шарів культури певного етносу, а й для порівняння культурного розвитку різних народів [36]. В той же час, актуальна людська мова завжди показувала не лише “чисту” інформацію, а й давала оцінку цій інформації залежно від вражень, що були викликані в процесі сприйняття реалій оточення. Сприйняття відбувається крізь призму ставлення людини до оточення, через досвід, що вона набула, живучи, через оцінку соціокультурних явищ, її діяльності, поведінки та ступенем подібності до загальноприйнятих норм моралі.

Географічні назви об'єктів – це, безумовно, предмет, який мають вивчати мовознавці. Саме лінгвісти можуть прикласти свої зусилля, застосувати свій досвід для дослідження даної сфери. Тільки вони

можуть провести паралелі та віднайти зв'язок між власними іменами географічних назв та іншими іменами, що існують в мовній системі, де вони зароджуються та входять в застосування.

Лінгвістичні дослідження топонімів відбуваються з урахуванням історичного розвитку мови, виділенням давніх тополексик, здійсненням етимологічного аналізу, встановленням зв'язку з конкретними мовами, виявленням мовних та діалектичних ареалів тощо. Так, лінгвістична географія вивчає “розселення” окремих мовних слідів поверхнею Землі, а також територіальну диференціацію окремих значень цих слів, “переселення” їх на інші території. Ономастика зосереджена на виникненні та поширенні власних назв, етимологія займається вивченням походження слів. Лінгвістичну природу географічних назв засвідчує також тісний зв'язок між топонімікою та семантикою, морфологією, фонетикою та діалектологією. [35]

Після введення у мову, географічні назви можуть залишатися в ній не одне століття, якщо не тисячу років, або більше. Таким чином, вони нести в собі інформацію про територію, або населений пункт ще за часів, коли не жив жодний топоніміст сьогодення, а тому вивчення цих топонімів стає важливим ділом для істориків археологів, ботаніків, зоологів тощо.

Ще з давніх-давен досліджується походження географічних об'єктів. Відомо, що навіть в часи стародавніх греків людство все цікавилось, звідки пішли назви країн, міст, морів, річок, шляхів та гір. Наука не була розвинута в ті часи, а особливо гуманітарна її частина, тому лінгвістичні питання були неможливі для вирішення. Це значить, що багато назв ще за їх часів уже існували, але їх історія була невідома. Беручи до уваги цей факт, ми можемо прийти до висновку, що деякі

географічні назви налічують на своєму віку більше двох тисяч років. Це дійсно вражає, але майже унеможлиблює пошук для топонімістів звідкі ці назви пішли.

В. А. Жучкевич вважає, що географічні назви входять до класу власних імен, які утворилися з імен загальних на відносно пізній стадії розвитку мови в процесі конкретизації та індивідуалізації загального поняття. [17; 11-12].

1.2 Топонім в мовній картині світу людини

Власні імена є своєрідними маркерами людини в соціумі в той чи інший історичний період, мають різнопланову інформацію як лінгвістичного, так і екстралінгвістичні характеру. Можна сказати, що імена власні утворюють своєрідну проміжну область, в якій лінгвістичні й екстралінгвістичні фактори переплітаються в тісному контакті та функціонують як в синхронічному, так і в діяхронічному, культурно-історичному і мовному полі. Лінгвістична цінність ономастичного матеріалу полягає у співіснуванні номінації архаїзмів та інновацій, що втілюють найважливіші тенденції мовного розвитку і відображають сильну взаємодію онімів із загальномовною системою. [7]

Лінгвістична наука виникла в Європі, тому Європа має давні традиції етимологічних досліджень. Більшість відомих етимологів були і є носіями індоєвропейських мов. XIX століття принесло значне зростання лінгвістичних знань, що надихнуло етимологічний підхід до слів та іменників, і до кінця того століття були опубліковані етимологічні словники для більшості індоєвропейських мовних сімей. У XX столітті, особливо в десятиліття після Другої світової війни, були розроблені методи та теорії сучасної етимології, що відкрило нову еру в

дисципліні етимології. Включення соціального чинника та його злиття з мовними деталями відкрили новий вимір для розуміння природи імен.

Географічні назви в усі часи мали широке культурне значення. Коли ми говоримо про топоніми і особливо про топоніми в картографії, їхнє загальне значення полягає в їхніх численних функціях (функція адреси, ідентифікація, мова, соціальна функція, економічна та культурна значимість, уся система ментального розуміння природного та культурного середовища людей) які формують багатогранний культурний контекст навколо назви топонімів. Назви, що існують у сьогоденні та в минулому були придумані соціальною спільнотою з певним культурним походженням чи світоглядом. Сільськогосподарське суспільство, наприклад, створює назви, які відрізняються від назв промислового співтовариства; природне середовище відтворюється в суміжних топонімах (наприклад, Монблан «біла гора»), інші географічні об'єкти, як, наприклад, моря носять назви зі світогляду грецької міфології (Атлантичний океан «Атласське море»).

Також, загальновизнано, що топоніми належать до нематеріальної культурної спадщини людства. Окрім загальних іменників, топоніми (як і всі назви) мають третій вимір, тобто ідентифікаційну якість, і навпаки, ознаки назви дозволяють нам поглянути на часи, коли ці місця були названі, вони дають нам уявлення про справжні наміри, чому була дана саме ця назва, а також за яких соціокультурних умов соціальна спільнота вигала цю назву.

1.3 Фактори і методи в етимологічних дослідженнях

Факторів у дослідженні етимології існує безліч: мова, історичні відомості, словотвір, фонетика, чергування голосних і приголосних, значення, семантика, мотиви іменування, діалектна вимова і, що не

менш важливо, народна етимологія, якщо вона існує. Перший крок в етимологічній обробці топонімів складається з мовного опитування: якою є нинішня мова держави, які мови використовувалися раніше та яка мова є офіційною. Наступне завдання полягає в зверненні до архівних джерел, а також до старих карт, щоб створити набір даних історичних записів для конкретного топоніму від його першої письмової згадки до сьогодні, при цьому першому історичному запису приділяється особлива увага щодо правопису та мовному етапу.

1.3.1 Лінгвістичні фактори в дослідженнях

Критика джерела щодо часового горизонту, на якому було створено текст або мапу, і щодо уповноважених, на чийй службі перебували автори (особливо для карт), завершує діахронічний процес. Якщо автор не знайомий із регіональною мовою або мовами, орфографічні особливості інших мов можуть вплинути на правопис. Архівні джерела надають нам найдавніші письмові форми топоніма, і етимолог повинен добре знати історичні, палеографічні та лінгвістичні особливості, щоб впоратися з цим складним завданням. Розрив і перерва в послідовності історичних записів або поява абсолютно нової назви є ознаками екстралінгвістичних процесів, будь то зміна населення, мирна імміграція інших груп населення, захоплення правління колоніальними державами чи спустошення територій внаслідок стихійних лих або воєн; потенційне подальше переселення може створити абсолютно нові назви за новими мотивами.

Топоніми дуже часто зберігають старе написання, діалектні форми та застарілу лексику. Застосовані правила звукових змін від першого запису до сьогодення призводять до сучасного написання досліджуваного топоніма. Австрійське місто Інсбрук напр. показує у

своєму родовому елементі *-bruck* стару баварську діалектну форму, яка була стандартизована замість німецької стандартної мови *-brücke* («міст через річку Інн»). Це доводить, що географічні назви не повинні підпорядковуватися тим самим орфографічним і граматичним правилам, що й загальні слова. Вони дуже часто зберігають застарілі орфограми. Слід також враховувати, що значення слова, на яке посиляється назва, могло зазнавати семантичних змін протягом століть. У наш час часто зустрічаються топоніми можуть бути оснащені відмітними додатками для однозначної локалізації.

Діалектна вимова, досліджена під час польового збору топонімів, може підтвердити правдоподібність етимології або може дати припущення щодо зовсім іншого походження топоніма. Крім того, польові дослідження показують, які імена використовуються – письмові чи усні – і чи існують варіанти імен, крім офіційних. Місцевих інформаторів слід ретельно обирати з огляду на давно встановлене місце проживання в цьому регіоні, оскільки лише вони знають правильну місцеву вимову, можливі варіанти імен, а також міфи та легенди, пов'язані з цими іменами.

У випадку контактної етимології, тобто коли до країни мігрують люди з інших країн з іншими мовами, дві мови можуть зливатися або одна мова може переважати над іншою. Застосовуються правила заміни з однієї мови на іншу, тобто з вихідної мови на цільову, зміни голосних і приголосних можуть бути свідченням періоду, коли саме відбулася імміграція.

1.3.2 Екстралінгвістичні фактори в дослідженнях

Мотиви імен більшою чи меншою мірою зустрічаються в екстралінгвістичній сфері та краще пояснюються нижче. Часто

доводиться стикатися з народною етимологією. Це назва процесу, завдяки якому незрозумілі або непрозорі топоніми стають прозорими шляхом фонетичної адаптації або звукової асиміляції місцевим населенням, надаючи назві нового значення, яке не має нічого спільного з оригінальною назвою, а спирається лише на фонетичну подібність або переосмислення справжнього імені. Різниця між етимологією та народною етимологією полягає в перетворенні невідомого слова за аналогією чи асиміляцією, а ім'я, яке було модифіковане таким чином, не можна відстежити до його початкового походження за допомогою лінгвістичної рекурсії. Ці модифіковані назви втрачають свою синхронічну та діахронічну якість автентичного культурно-історичного свідчення.

Багато географічних назв у Європі повертаються до давньої історії. Римська імперія залишила після себе численні топоніми, але не всі вони знайшли продовження після занепаду Римської імперії, який стався приблизно в 5 столітті. Одним із прикладів перерваної традиції історичних імен є столиця Австрії – Відень. Римська назва була *Vindobona*, частиною якої був родовий елемент *-bona* 'маєток' і кельто-римська особова назва *Vindos*; воно вимерло після відходу римлян і лише в 9 столітті з'явилася нова назва, зафіксована в історичному джерелі 881 р. ad *Wēniam* – *Wien* германського походження; воно було дано за назвою річки *Wien* (давньоверхньонімецьке *witu* «ліс, деревина»), яка бере свій початок у Віденському лісі і протікає через місто. Назву, ймовірно, перенесли як назву міста лангобарди, які на короткий час оселилися в цьому регіоні.

Іншим прикладом є хорватське місто, яке тепер називається Дубровник, яке спочатку мало назву Рагуза в 7 столітті, коли жителі

Цавтата втекли до сусідньої прибережної скелі, де зараз розташований Дубровник. Невідомо, звідки походить назва Рагуза, ймовірно, це доримська назва, яка, напевно, навіть належить до так званої іллірійської верстви; в римські часи він був зафіксований в історичних джерелах як *Ragusium* [47; 331]. Завдяки історичним свідченням 12-го століття жителі асимілювалися зі слов'янами, які проживали поблизу, і місто отримало нову назву Дубровник, що походить від слов'янського «дуб». Мотивом для назви було його розташування під горою *Srđ*, яка в минулому була вкрита дубами.

Ми всі цінуємо ідентифікаційну функцію топонімів, і це може бути основою для збереження в них дуже консервативних форм у правописі, граматиці та часто також у лексиці, які вже не зрозумілі місцевим жителям. Ця якість робить їх улюбленими об'єктами для популярного вчення, загальновідомого як народна етимологія (наприклад, німецький екзонім *Mailand*, що пішов від латинського *Mediolanum*, що означає середньо-верхньо німецький. *Milan*, тобто, ново-верхньо німецький *Mailand*, де старий латинський елемент *[p]lanum* 'рівнина' (*Medio-[p]lanum* 'розташований посеред рівнини') не був зрозумілий і як слідство був замінений на німецький родовий елемент *-land* 'земля', що утворило родовий елемент зрозумілий для німецькомовної спільноти). Цей новий родовий елемент означає вторинну мотивацію, яка була створена шляхом асиміляції з німецькою лексикою і далеко від початкового значення цієї назви.

Екстралінгвістичні аспекти охоплюють топографію, геологію, екологію та місцеву, а також загальну історію країни. Вони відіграють визначну роль в аналізі топонімів і роблять важливий внесок у культуру певного регіону. «Повернутися до коренів» означає також з'ясувати

мотив іменування того чи іншого топоніма. Мотиви іменування належать до екстралінгвістичної сфери топонімів і є різноманітними. У більшості випадків вони виявляють додаткову якість топонімів, а саме культурно-специфічне свідчення економічних, екологічних і природних передумов у найдавніші часи проживання людини. Етимологу треба звернутися до експертів з різних дисциплін, щоб знайти значення ремісничих чи сільськогосподарських термінів, або технічних термінів із гірничої справи чи геології, біології та ботаніки, навігації чи релігії. Іноді топоніми також можуть стосуватися регіональних міфів і легенд.

1.4 Способи утворення неологізмів

В дослідженні вивчаються топоніми-неологізми адже Лі Бардуга сама створила більшість назв своїх вигаданих географічних об'єктів. Котелова Н.З. вважає, що перший (найголовніший та основний) параметр такого поняття, як «неологізм» – це час [27]. Неологізми – це, як зрозуміло з назви, слова нові по відношенню до того чи іншого проміжку часу, тобто слова, яких раніше не існувало; новостворені слова.

Точки відрізка (проміжка) будуть символізувати оновлення словнику та його змісту в певний період. Другим параметром виступає розбір з теми мовного простору, що корелюється зі зміною лексики тієї чи іншої мови через перехід слів з однієї сфери життя людини (про антропоцентричність ми вже згадували в цьому дослідженні) в іншу. Третій параметр, що є вирішальним для визначення терміну «неологізм» – «неологія». Це конкретизація одиниць, які оцінюються зі сторони своєї новізни.

Згідно зі своєю внутрішньою формою та етимологією терміна, поняття неологізму може відноситись до цього слова. “Неологія” може

перекладатись як “наука про нове” (*neo* – ‘новий’; *logos* – ‘наука’), і тому придатна для позначення нових різноманітних лексичних явищ в мові, таких як: нові способи зміни слова, його кореляції з іншими словами, поява нових значень в старих словах, або поява нових функцій в цих самих словах [27; 17]. Четвертий параметр пов'язаний зі встановленням причини, чому саме воно вважається неологізмом, що в його структурі можна назвати новим.

Серед всіх вищезгаданих параметрів критерій часу залежить від частоти в лінгвістичній літературі. Також, крім часу, велику вагу має критерій мовного простору. Саме час та мовний простір беруть до уваги більшість дослідників-лінгвістів коли беруться за вивчення неологізмів та намагаються дати їм визначення у своїх словниках та підручниках. Котелова Н.З. вважає, що слово тільки тоді може вважатися неологізмом, коли воно відповідає всім цим параметрам.

Семантичних неологізмів за відносно недавній час з'явилося значно менше ніж лексичних, не зважаючи на те, що в вісімдесятих та дев'яностих роках двадцятого століття багато слів набули нових значень. Семантичні неологізми саме тим своєрідні, що як лексеми вони вже давно існують в мові і мають певне значення, але, оновивши його, з попередніх тематичних груп переходять в зовсім інші, змінюючи в собі функції лексичного поєднання в іншими частинами мови, стилістичну закріпленість та навіть експресивність.

Нова лексика двадцятого – двадцять першого століть, її природа та функції майже зовсім не досліджені. Тексти відносно сучасних видавництв направлені на створення нового для задоволення читача, а створюючи нове, вони дуже ясно показують швидкий розвиток мови на всіх трьох рівнях – семантичному, прагматичному та когнітивному, що

робить наглядною всю картину мовного простору. Це все доводить актуальність теми даного дослідження, бо воно може стати матеріалом для загального погляду на еволюцію мови, на розвиток лінгво-культурного феномену.

Також необхідно усвідомлювати потребу вивчення такого поняття як “неологізм”. Оскільки, ігноруючи його, не беручи до уваги аспектів утворення нових слів, ми не будемо здатні пізніше спостерігати шлях розвитку тієї чи іншої мови. Поява неологізмів зобов'язана відсутності відповідника до об'єкту, який хоче виразити мовець в словнику. Без вираження своєї думки людству не лишиться нічого, крім зупинки в своєму розвитку, оскільки прогрес напряму пов'язаний з винаходами речей, яких раніше людство ніколи не бачило. Якщо немає прогресу, але немає і нових здобутків людства, а якщо за допомогою формули причина-наслідок подивитись на цю проблему, то не буде і неологізмів.

Слід також зазначити, що неологізми по своїй природі, хоча і є когнітивними та комунікативними одиницями, не можуть існувати окремо від контексту в якому застосовуються. Вони розкривають себе, свої комунікативні функції в реченні або в тексті, з якого були взяті.

Заботкіна Н.В. у своїх працях виділяє три типи новоутвореної лексики, такі як:

- Неологізми. Це ті слова, що мають зовсім нову форму та зміст, зовсім нове значення. Нові реалії, які з'явилися в житті людства, зумовили виникнення таких слів. Як приклад, *space rocket* – прилад для подорожі у відкритий космос.

- Трансномінації. Неологізми, які мають в собі нові форму та значення, але раніше форма була іншою. Приклад – *sudser* і *soap opera*.

– Переосмислення або семантичні інновації. Зі вже існуючою мовною формою, вони надають слову нове значення, як *bread* став *money* в англійській [19].

Звісно, в нашому дослідженні по кількості будуть домінувати авторські неологізми-топоніми Лі Бардуга.

Один з продуктивних способів словотвору є складання. Це один з найпродуктивніших методів для створення нової лексики. При злитті лексичних значень обох компонентів (значення обох зберігаються), утворюється нова одиниця з новим значенням, домінуючим над індивідуальними значеннями слів, які слугують основами, а також має додатковий компонент, який не спостерігався в жодній з основ [22, с.138].

В англійській граматиці та морфології афіксація – це процес додавання морфем (афіксів) до слова, тим самим змінюючи форму цього слова чи створюючи зовсім нову лексему з іншим значенням. Афіксація – процес, який найбільш часто застосовується в англійській мові під час формування нової лексики. В англійській мові два способи афіксації. Перший – префіксальний спосіб, тобто додавання префіксу, а другий – суфіксальний – додавання суфіксу. Варто зазначити, що афікси мають бути продуктивними. Приєднуючись до основи, вони зазвичай починають мати певне значення.

З часом суфікси поділилися на іменникові, дієслівні та прикметникові, бо додаючи суфікс ми поширюємо значення кореня, тим самим відносимо слово до певної групи.

Також варто згадати метод скорочення. Це процес зменшення кількості морфем і/або фонем в існуючих словах без зміни

лексико-граматичного значення, і результатом якого є зовсім нова лексична одиниця [5; 161].

1.5 Теорія перекладу та його методи

Переклад мовної одиниці бере свій початок спершу зі спроби зрозуміти, чи є в мові перекладу слово, яке б вважалось еквівалентом до даної мовної одиниці мови оригіналу, мало спільний зміст. Зрозуміло, що до багатьох мовних одиниць англійської мови можна дібрати український еквівалент, що буде близьким до неї за змістом та значенням. В теорії перекладу слово з однієї мови, близьке за значенням слову другої мови, називається його лексичною (словниковою) відповідністю. Якщо зіставити лексичний склад англійської мови та української, то ми побачимо, що між словниковими значеннями слів цих мов є певні зв'язки. Лексичне значення слова української мови може бути повністю еквівалентним до його значення в англійській мові. Ця відповідність означає, що в майже усіх випадках застосування англійського слова в тексті, для його перекладу буде застосовано саме цим українським словом. Ці перманентні рівноцінні відповідності ми будемо називати еквівалентними відповідностями, або просто еквівалентами.

Наприклад, англійські слова *London*, *cypress*, *twenty*, *Monday*, *March* мають еквівалентні відповідності в українській мові: Лондон, кипарис, двадцять, понеділок, березень. Еквівалентами в мові представлені терміни (проте не всі), власні назви, географічні назви, числівники, назви днів, місяців та ін. Еквівалентних відповідностей, що мають одне значення в мові порівняно небагато, через те, що набагато більше слів мають два чи більше значення. Як правило, багатозначні слова мають більше, ніж один еквівалент. Так, українському еквіваленту

англійського слова може бути властиве лише окреме значення його англійської відповідності, або навпаки. Наприклад: *figure* (англ.) - фігура (укр.); цифра (укр.)

Частим випадком є ситуації, коли жодна з низки варіантних відповідностей, які можна знайти в словнику, не задовольняє людину, що робить переклад. Він не може використати наведений приклад, через особливості в стилі тексту. В такому випадку автор перекладу продовжує низку словникових відповідностей та вибирає кращий варіант. Від правильного підбору варіативних відповідностей залежить точна інтерпретація ідейної направленості вихідного повідомлення, відношення письменника до дій, про котрі розповідається в тексті, експресивно-емоціональної забарвленості тексту тощо. Перекладач особливо турбується про вкрай суворий підхід до дотримання норм літературної української мови того чи іншого відрізка часу. Потрібно повсякчас спостерігати за тим, щоб в тексті мовою перекладу не було помилок в законах сполучення слів, їх порядок в реченні був рідним для української мови тощо.

Питання про місце іншомовних власних назв знаходиться в мовознавстві важливому місці перш за все через те, що має важливе значення коли справа доходить до застосування на практиці, через те, що мовні контакти здавна були об'єктом зацікавлення лінгвістів. «Включення до тексту іншомовної лексики не просто виправдане, а й необхідне. За словами Д. Єрмолович, “власні назви перетворюються на опорні точки в міжмовній комунікації і тим самим у вивченні іноземної мови та перекладі з неї. Вони виконують функцію міжмовного, міжкультурного місточка» [29]. Оними, як відомо, являють з себе одну з найчастіше використовуваних категорій лексики, що існує в кожній мові,

саме тому точність їх відтворення при перекладі, а також в процесі запозичення, що часто викликає труднощі, має неабияке значення. Складність питання про передачу власних імен становить те, що вони мають своєрідне призначення у процесі людського спілкування.

Вивчення переносу топонімів з однієї мови на іншу здійснюється шляхом вивчення усних і письмових методів творення топонімічних одиниць. Фонетична передача є найпоширенішим засобом передачі топонімів між мовами. Це включає в себе усне перенесення назви місця з однієї мови на іншу. Потрібне незначне знання або відсутність знання мови, з якої походить назва місця. Людина буде слухати назву місця, яка вимовляється, а потім фонетично передаватиме назву місця своєю рідною мовою, створюючи в кращому випадку близьке наближення. Таким чином багато з ранніх північноамериканських колоніальних назв були перенесені з корінних індіанських мов. Усний переклад вимагає принаймні певного рівня двомовності з боку обох сторін, які передають назву місця. Переклади топонімів зазвичай трапляються з більш важливими географічними назвами. Багато назв морів світу, наприклад, були перекладені з різних мов. Народна етимологія базується на звучанні назви місця і тому подібна до фонетичного переносу. Народна етимологія виникає, коли звуки однієї мови не легко перетворюються на звуки другої мови, як у фонетичному переносі. Передача багатьох топонімів відбулася між французькими та англійськими поселенцями Північної Америки через народну етимологію.

Домінування етимології в топоніміці обмежило інтерес до письма як засобу передачі топонімів. Оскільки з роками друк ставав все більш важливим, топоніми різних країн та мов увійшли у використання безпосередньо з карт шляхом візуального перенесення. Після того, як

назва була прийнята шляхом візуального перенесення, ця назва вимовляється відповідно до стандартів мови-реципієнта.

Остаточних правил інтерпретації англійських онімів на українську мову та навпаки не існує по цей день. Це можна зрозуміти, адже абсолютних еквівалентів на орфографічному, а тим паче на фонологічному рівні не існує, через той факт, що звуки одного й того ж самого типу, навіть у мовах, що є близькоспорідненими, досить сильно різняться одне з іншим. Це викликає затримку в процесі пошуку еквівалентних одиниць на рівні звукової інтерпретації всіх українських онімів та, взагалі, назв на мову англійську і навпаки, на українську, бути не може. До факту додає ще те, що деякі звуки української мови зовсім не мають еквівалентів у фонетичній системі сучасної англійської мови, де майже зовсім не має палаталізації приголосних звуків, відсутнє подовження приголосних звуків, фактично відсутні прямі еквіваленти українським приголосним (г, х, ц) тощо. Це все є причиною труднощів при перекладі при передачі українських онімів на іноземні мови. Деколи під час відтворення звукової (та орфографічної) форми українських особових (географічних) назв англійською мовою і навпаки доводиться часом брати найближчі фонemi.

Проблемою відтворення та засвоєння іншомовних одиниць займаються дослідники усіх мов на Землі, бо в середовищі, де вони утворилися, в них досить складна смислова структура, унікальні особливості форми та етимології, можливості видозміни та словотвору, чисельні зв'язки з іншими одиницями та категоріями мови. Коли перекладачі, або звичайні люди намагаються передати власні назви іншою мовою, велика частина таких елементів та властивостей, нажаль,

втрачається, а незнання чи навіть ігнорування цих властивостей тільки ускладнює процес розуміння хто або що цю назву носить.

Під час аналізу сучасних засобів англійської та української мов, легко помітити, що проблема передачі іншомовних власних назв є нагальною, адже ономастикон не тільки містить у собі назви, але й є дуже об'ємною мовною складовою, що втілює в собі культурні особливості народу, які показуються за допомогою мови. Всі ці труднощі з передачею та засвоєнням онімів викликані тим, що це питання не набуло достатнього освітлення в науковому середовищі. Коли хтось неправильно вживає власні назви, він показує свою неповагу до народу, якщо мається на увазі, наприклад, топонім, що означає назву їх країни чи міста, або показує низький рівень славної освіти. Через це існує ризик падіння мовної компетентності суспільства та комплексній системі колективного досвіду, що передається за допомогою мови.

За Л. Бархударовим, перекладаючи власні назви в художньому тексті треба завжди орієнтуватися на досягнення комунікативно-функціональної ефективності. В таких ситуаціях прийнято говорити про випадки безеквівалентної лексики [28 с. 93]. Не дивлячись на те, що дана група лексики найважче піддається трансформації на іншу мову, її еквівалентний переклад є обов'язковим для досягнення однакової ефективності впливу на отримувача інформації. Власні назви позначені терміном “безеквівалентна лексика”, але це зовсім не значить, що ці слова взагалі неможливо перекласти. Переклад безеквівалентної лексики за допомогою комунікативно-функціонального підходу бере до уваги специфіку власних назв. Переклад власних назв часто відбувається такими методами перекладу: перекладацької транслітерації та транскрибування;

описового перекладу [28 с. 96]. В. С. Виноградов пише, що зазвичай власні назви, як це часто буває, транскрибуються або транслітеруються [32 с. 149].

Зазвичай в теоретичний переклад ділять на два способи, для яких науковці досі не можуть знайти одне універсальне позначення, але зміст яких нічим не відрізняється: інтерлінеарний і трансформаційний переклад (Л. С. Бархударов) [31]. Як би його не називали, (інтерлінеарний / знаковий переклад, підстановки тощо) перший спосіб перекладу здійснюється на знаковому, тобто лексико-термінологічному рівні, під цим мається на увазі те, що символи мови оригіналу замінюються на символи мови перекладу. Інакше кажучи, переклад здійснюється на базі формально-структурних відповідностей, тобто семантико-структурних паралелей [37 с. 95]. Другий спосіб перекладу, незалежно від назви (трансформаційний переклад, інтерпретація, смисловий / непрямий переклад, трансформації, модифікації тощо), відтворює сенс слова, коли неможливо, або досить складно підібрати схожу до слова оригіналу форму. Тоді в гру вступають перекладацькі трансформації. Під цим поняттям ми маємо на увазі намірене відхилення від форми оригіналу для того, щоб повністю передати інформацію, яку це слово несе, комунікативно-прагматичний зміст та семантичні і стилістичні характеристики, що враховують норми та узусу. Поміж базових вимог до другого способу інтерпретації вчені виділяють – збереження змісту та функціонально-прагматичної адекватності оригіналу [37 с. 34-41].

1.5.1 Транскрипція, транслітерація та калькування

Серед способів перекладу найбільш вживаними є транскрипція, транслітерація, транспозиція та калькування.

Транскрипція. При транскрипції слово англійської мови записується буквами кирилиці, при цьому перекладач орієнтується на точну відповідність звукової форми мовної одиниці мови оригіналу [31]. Проблема у відмінності деяких звуків в українській та англійській мовах. Відомо, що існує декілька видів, або варіантів транскрипції. Лишаються частіше ті варіанти, які ближчі природі української мови.

Власна назва створена, щоб позначати предмет в будь-якому середовищі і будь-якому мовному колективі, вона в переважній більшості випадків має національно-мовну приналежність. Власна назва це завжди реалія, що називає існуючий предмет або вигаданий абстрактний об'єкт, особу чи місце, які є єдиними в своєму роді і неповторні. Кожне ім'я хранить у собі дані про місцеву та національну приналежність об'єкту, який називає.

Оніми, що були транскрибовані разом з іншими реаліями є тими небагатьма елементами перекладу, які зберігають певну національну своєрідність у своїй словесній звуковій формі: Brighton – Брайтон, New York – Нью-Йорк, Manchester – Манчестер.

Різні оніми підлягають транскрипції (назви осіб, географічних об'єктів, небесних тіл, установ, організацій, морських і річкових судів, фірм, готелів, ресторанів, газет, журналів, сценічних постановок і так далі). І це факт, що мало що в транскрипції може бути стандартизовано; зокрема, коли транскрипція слугує компонентом у великій системі художнього перекладу, норми, за якими працює транскрипція не можуть бути повністю уніфіковані, і багато що залежить від творчого відчуття перекладача та редактора.

Транслітерація. Цей метод лишає менше неоднозначностей ніж метод транскрипції, через те, що в одиниці перекладається послідовно

кожна буква згідно з таблицею відповідностей символів, але таке побуквенне транскодування інколи не відповідає тому як слово насправді звучить в мові оригіналу, окрім цього, результат такого перекладу не завжди прийнятний для носіїв української мови.

О. Ахманова дає транслітерації таке визначення – це «формальне відтворення початкової лексичної одиниці за допомогою алфавіту мови перекладу; буквена імітація форми початкового слова» [27 с. 401].

Транслітерація на практиці відрізняється від транскрипції тим, що на ділі вона є простою і існує можливість включення додаткових символів. Метод транслітерації часто застосовується при створенні бібліографічних покажчиків і при організації каталогів, в тих випадках, коли потрібно згрупувати в одному місці каталогу опис усіх віршів поета нашої вітчизни на іноземних мовах [33].

Метод транслітерації використовується тоді, коли мова оригіналу і мова перекладу мають різні графічні системи (наприклад, англійська використовує латиницю, а українська - кирилицю) але літери (графічні одиниці) цих двох мов можна записати в якійсь відповідності одну одній, і за цими відповідностями відбувається міжмовна інтерпретація онімів. Оскільки, основа в, наприклад, латиниці, грецькому алфавіті і кирилиці одна, тому більшість знаків цих графічних систем можуть бути поставлені у відповідність одне одній враховуючи ті звуки, які вони зазвичай означають.

Суть методу транспозиції лежить в тому, що оніми в усіх мовах, в яких різняться форма, мають загальні мовні корні, та використовуються для інтерпретації одне одного. Інколи транспозиція використовується повсякчас, а іноді тільки в певних випадках.

«При застосуванні транспозиції мовна одиниця або частина оригінального слова передається в українській мові, з використанням тих самих лексичних засобів, які використовуються у вихідній мові. Як правило, використовуються варіанти імен, висхідні до імен-прототипів (біблійських, латинських або грецьких)» [30].

«Наприклад, якщо внутрішня форма оніма не є об'єктом уваги, особисті і географічні імена передаються за новими або старими правилами транскрипції або традиційно. Традиційні відповідності зафіксовані в словниках Київ – Kyiv.

Таким чином можуть перекладатися антропоніми, наприклад: Albrecht Durer – Альбрехт Дюрер тощо. Знаходимо також топоніми: Qumran – Кумран; Toulon – Тулон та інші. За допомогою транспозиції також передано деякі теоніми: Dionysus – Діоніс; хрематоніми: Rolls-Royce Роллс-Ройс; гідроніми: Thames – Темза та інші.» [40]

Метод калькування – це спосіб перекладу мовної одиниці оригіналу шляхом заміни її морфем або цілих слів їх лексичними відповідниками у мові перекладу. Такий прийом, як калькування був основним при перекладі великої різноманітності запозичень під час комунікацій, що відбувалися між культурами в минулому в тих випадках, коли не можна було застосувати транслітерацію через естетичні або смислові причини.

Також, крім онімів, калькуванню часто піддаються терміни, широко вживані слова і словосполучення: head of government – глава уряду, Supreme Court – Верховний Суд; назви художніх творів: Northern Lights – Північне сяйво; титули: the Kievan Grand Duke – великий князь Київський.

Назви таких географічних об'єктів, як гори, озера, моря і т.д. передаються методом калькування, якщо частиною їх складових є елементи, що перекладаються: Ivory Coast – Берег Слонової Кості, the Black Sea – Чорне море.

Трапляються випадки, коли до назви входять слова, про значення яких забули або по якимось причинам не можуть бути перекладені, тоді використовується змішаний спосіб, при якому елемент оніма передається через транскрипцію, але в цілому зберігається принцип калькування: Lake Ladoga – Ладозьке озеро, River Dart – річка Дарт .

Загалом можна сказати, що вибір того чи іншого можливого методу передачі онімів на іншу мову, зберігаючи певне семантичне значення, зумовлюється традицією, котру не можуть не враховувати автори перекладу навіть у тоді, коли стикаються з іменами, що були вигадані або прізвиськами. Щодо онімів, що не мають власного семантичного значення в сучасній мові, то по відношенню до них питання про доречність перекладу, зазвичай, не постає, і потребність в передачі реалій тут припиняється. Але у будь-якому випадку саме за автором перекладу остаточне рішення щодо того, який метод інтерпретації використати, що в свою чергу залежить від багатьох чинників, таких як: чи встановлена традиція перекладу, комунікативна та прагматична мета використання онімів, співвіднесеність фонетичних, графічних та морфологічних норм мов, між якими здійснюється переклад та ін. Також треба тримати в голові, що оніми – це реалії, а тому треба, щоб перекладач володів певним фондом фонових знань для їх більш точної передачі.

Висновки до розділу 1

У першому розділі було приділено увагу теоретичній базі дослідження топонімічної лексики. Багато вчених, як вітчизняних, так і зарубіжних цікавилися і цікавляться топонімічною лексикою, її етимологією та морфологічними особливостями.

Серед видатних вчених були такі дослідники як Жучкевич В.А., Мурзаєв Є.М., Отін Є.С., Поспелов Є.М., І. Бодуен-де-Куртене, С. Стюард, В. Уотсон, О. Падель. Багато з них розробили різні класифікації, за якими в практичних розділах буде проведено групування.

Було оглянуто топоніміку як науку про топоніми в цілому, її аспекти у різних мовах, а також якою вона постає у працях вітчизняних та зарубіжних вчених. Визначено що саме значить термін топонім для дослідницької когорти, які підходи до вивчення цих географічних онімів вони обирають.

Також в межах розділу було розглянуто яке місце посідає топонім у мовній картині світу. Було виявлено, що топонім несе у собі не лише номінативну функцію, але й описову. Так трапляється, тому що під час створення нового топоніму народ звертає увагу на рельєф місцевості, природні умови, визначних особистостей тощо.

Також були розглянуті два види факторів, які впливають на створення онімів для географічних об'єктів. Фактори діляться на два типи: лінгвістичні та екстралінгвістичні. До лінгвістичних факторів належить все, що стосується мови. Лінгвістичні фактори часто впливають саме на видозміну топоніму під дією мовних змін у суспільстві. Екстралінгвістичні чинники це саме розглянуті у попередньому підрозділі фактори, фактори

середовища, в якому знаходиться номінований об'єкт. Ті самі географічні та природні особливості вважаються екстралінгвістичними.

Також, беручи до уваги факт того, що майже все топоніми у творі Лі Бардуга є новотворами, було вирішено включити до роботи підрозділ про способи утворення неологізмів. До підрозділу була залучена інформація про методи складання нової лексики, а також про важливість постійного оновлення лексики та збагачення її новотворами.

І в останньому підрозділі була розглянута інформація про переклад. Було наведено чітке пояснення чому важливо транскодувати тексти іншими мовами, і навіщо це потрібно. Також у підрозділ включена інформація про найпопулярніші методи перекладу: транскрипція, транслітерація та калькування.

РОЗДІЛ 2.

СВІТОБУДОВА У ЛІТЕРАТУРНИХ ТВОРАХ. ОГЛЯД НАЯВНИХ КЛАСИФІКАЦІЙ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ ТОПОНІМІЧНОЇ ЛЕКСИКИ У ТВОРІ ЛІ БАРДУГО «ТІНЬ ТА КІСТКА»

2.1 Світобудова у літературі

Літературна світобудова – це процес створення вигаданого світу у літературних творах, який пропонує абсолютно нове й унікальне місце з екзотичними істотами, устроєм, суспільствами, які зазвичай є неodrорідними, якщо мова йде про фентезі (адже у цьому жанрі дуже популярна тема конфлікту мешканців різних населених пунктів, країн, або представників різних рас), релігіями, урядами і звісно, що важливо для цієї роботи, новоствореними топонімами. Побудова світу дає письменникові чітке розуміння того, як виглядає і відчувається їхній новостворений вимір. Результат праці, успішність письменника повністю залежить від того, яким він хоче бачити свій світ, та яким світ побачать читачі.

Уявний світ слугує для того, щоб визначити, де відбувається історія. Його мета як місця події полягає в тому, щоб зачепити читача, лишити його прикутим до книги, давши йому чітке розуміння про сутність місця де трапляються події у творі. Світобудова – це можливість завоювати зацікавленість читача. Коли людина занурюється у ваш світ, вона може відкинути недовіру та повністю пірнути до цілісної структури історії, щоб насолодитися повним враженням від прочитаного.

Досягається це простими методами. Побудова світу може здатися складною для непідготовленого письменника, але її можна розбити на

прості кроки, які зроблять процес хоч і все ще кропітким, але цікавим та веселим. Важливо брати до уваги те, наскільки світ, який ви створюєте, буде унікальним для ідей, які автор хоче втілити в історії. Однак все ще треба розуміти і про це дуже важливо пам'ятати, що новостворений світ це не лише арена для амбіцій творця, але й інструмент, що буде служити розгортанню сюжету та впливати на долі персонажів, які його населяють.

2.1.2 Аспекти вдалої літературної світобудови

Загалом, під час створення світу письменники повинні ставити концентруватися на таких аспектах: фізичний вигляд світу, населення світу, історія світу, світовий устрій. Але про все по порядку.

Фізичний вигляд світу має велике значення перш за все, як основа на яку лягає сюжет. Зазвичай саме географічні особливості впливають на утворення назви того чи іншого географічного об'єкту. Це може бути рельєф, погода, особливості пейзажу тощо. Оскільки письменнику потрібно майже з нуля роз'яснити читачеві сеттінг свого вигаданого всесвіту, він має брати до уваги певні тонкощі.

Спочатку треба вирішити для себе, чи вигаданий вимір буде малим чи великим. Бо розмір грає значну роль. Він є вирішальним, бо ставити події великого роману на тісній території одного міста чи села є недоречним рішенням. Значно більш доречним буде, якщо автор для цього створить певний континент, або обширну країну. Але з цього може випливати інша проблема. Автор, створивши свій світ не має намагатися охопити його повністю, це може спричинити нагромадження на читача. Кращим рішенням буде сконцентрувати увагу на якійсь одній частині новоствореного континенту або новоствореної країні і поступово

актуалізувати інші частини через інструмент подорожі, або через появу нових персонажів з цих самих частин світу.

Також багато уваги треба приділити рельєфу. Як і сюжет, він не повинен бути пласким, бо тоді елемент подорожі не буде мати ефекту подолання певних труднощів і скоріш за все буде сприйматися читачем як просто пересування з місця на місце. Важливим елементом, а також рушієм неоднорідності і динамічності історії є погода. Суворі природні умови характеризують відрізок історії як більш динамічний або як причина для паузи, щоб уникнути трагічних подій.

І звісно великим викликом для кожного письменника є художній опис свого світу. Численні абзаци наповнені епітетами мають виконувати функцію так званого вікна у новостворений всесвіт для людини, що вирішила ознайомитися з історією. Візуалізувати прочитане це звісно обов'язок читача, але письменник задля власного успіху зобов'язаний через художні прийоми зробити цей процес цікавим та легким.

Ще одним важливим чинником під час світобудови є історія. Вона розповідає про те, які події призвели до того, що ми бачимо світ у творі таким, яким він є на момент розповіді. Багато екстралінгвістичних чинників будуть впливати на формування топонімічної лексики під час прописування історії всесвіту, де топоніми номінують географічні об'єкти. Світ, хоч і вигаданий, просто не може екзистенціювати без історії. Історія напряду вирішує передумови для сюжету, сеттінгу та характерів персонажів.

Екстралінгвістичними історичними чинниками формування топонімічної лексики в літературних творах під час світобудови найчастіше виступають війни. Важливо правильно дати опис причини

або причин конфлікту, показати звідки вони і за яку територію воюють, як змінювалися назви населених пунктів, поки вони переходили від однієї сторони до іншої, що стояло за цими змінами, тощо. Надмірна деталізація хоч і може здатися чимось недоречним, але для читача це лише природно, що від більше пізнає всесвіт та його історію, дає стимул створювати власні теорії.

Зважаючи на те, що багато топонімічної лексики є антропонімами, тобто походять від людських імен (правителів, засновників тощо), історія вигаданого світу стає єдиним способом для дослідника розібратися в тонкощах етимології. Тому пропрацьованість історичного підґрунтя може стати ключовим чинником того, чи зацікавляться дослідники тим чи іншим твором, бо для дослідження повинна бути матеріальна база й історія світу, нехай і вигаданого, буде її чудовим джерелом. Чим більше людина, що читає про історію нового світу, тим більше в неї може бути розуміння про те, чому та чи інша географічна назва має саме такий вигляд на момент подій у творі.

Також історія може включати в себе утворення певних традицій або ритуальних споруд, що також можуть бути рушійною силою для номінації первних населених пунктів, регіонів або мікротопонімічної складової світу. Беручи до уваги саме твір Лі Бардуга «Тінь та кістка», ми можемо привести такий приклад, як *Stenrink*. Назва цієї місцевості пішла від слів *stone ring*, що в перекладі означає 'кам'яне коло'. Це об'єкт антропогенного походження, збудований на місці, куди люди приходили, щоб випробувати себе.

2.2 Наявні класифікації топонімів

У різних дослідників існують різноманітні підходи до класифікації топонімічної лексики. Зокрема схеми розподілу назв географічних

одиниць залежать від параметрів цієї самої класифікації. Найпростішою, або доречніше сказати найбільш логічно вмотивованою та зрозумілою вважається розподіл топонімічної лексики за об'єктами номінації.

Наприклад, О.В. Суперанська [96] виокремлює такі категорії об'єктів:

- Ороніми – назви гір;
- Гідроніми – назви водних об'єктів:
  - Пелагоніми – назви морів;
  - Лімніоніми – назви озер;
  - Потамоніми – назви річок;
- Гелоніми – назви боліт;
- Ойконіми – назви населених місць:
  - Комоніми – назви сільських поселень;
  - Полісоніми – назви міських поселень;
- Антропоніми – назви географічних об'єктів, утворених від власного імені людини;
- Хороніми – назви країн і областей;
- Теоніми – назви релігійних об'єктів;
- Дромоніми – назви доріг, шляхів;
- Урбаноніми – назви міських об'єктів;

Значно складнішою є класифікація за принципами семантики, коли дослідження йде навколо самої семантики слова, тобто його значення. Значенням виступає зміст слова або слів, якщо коренів у топонімі декілька, з яких походить власна географічна назва. Після аналізу значення назви топоніми діляться на групи. Присутність такого метода розподілу пояснюється присутністю так званих принципів номінації (процес присвоєння назви).

Ця система інакше називається семантичною класифікація топонімів, і була розроблена В. Жучкевичем. Вона, в свою чергу, ґрунтується на виявленні змістовного значення топонімів з послідовним підрозділом їх за групами принципів присвоєння назв (номінації) [17; 287]:

- Топоніми, пов'язані з фізико-географічними особливостями місцевості;
- Топоніми, що вказують на місце розташування об'єктів;
- Фітотопоніми:
  - За назвами дикорослих рослин,
  - За назвами культурних рослин;
- Зоотопоніми;
- Топоніми релігійного і культового походження;
- Топоніми меморіального походження;
- Антропоніми:
  - Утворені від особистих жіночих імен,
  - Утворені від особистих чоловічих імен;
- Топоніми, пов'язані з відносним часом їх виникнення;
- Топоніми, пов'язані з розмірами об'єктів;
- Перенесені топоніми;
- Топоніми, пов'язані з соціально-економічними явищами;
- Етніоніми, пов'язані з назвами народів;
- Топоніми нез'ясованого значення.

Також, звісно, існує не тільки семантична класифікація, але і класифікація за морфологічним принципом. Вона ґрунтується на дослідженні морфології слова, реченні, словосполученні та їх формах. Однією з перших, хто звернув увагу на сучасну морфологію в топонімах є російська дослідниця О.В. Суперанська [76]. В своїй класифікації

дослідниця уникає історичне значення та етимологію і бере в контекст свого розподілу лише морфологічну складову географічних назв. Ось так виглядає її класифікація:

- Топоніми-іменники:
  - Суфіксальні назви;
  - Безсуфіксальні назви;
- Складні топоніми;
- Двоскладні слова;
- Топоніми-словосполучення;
- Топоніми-прикметники:
  - Безпрефіксальні;
  - Префіксальні;

Франтішек Палацький, чеський вчений, одним з перших створив класифікацію топонімів за етимологічним принципом. Цікавий цей розподіл тим, що ґрунтується на відносній легкості інтерпретації назви того чи іншого географічного об'єкта, її походження, словотвірної структури, встановленні вихідного, первинного смислу назви тощо. Свою класифікацію Ф. Палацький виклав у праці «Етимологічний розбір чесько словацьких назв» 1834 року. Класифікація являє собою такий розподіл топонімів [46]:

- Топоніми з ясным етимологічним значенням;
- Топоніми, зміст яких розкривається в результаті етимологічного аналізу;
- Топоніми, зміст яких розшифрувати неможливо.

Якус-Боркова [48] проводить класифікацію топонімів за трьома основними критеріями: житловість або нежитловість географічних об'єктів, розмір об'єктів та характер об'єктів.

- (Не)житловість об'єктів
  - Ойконіми (грец. *oĩkos* «будинок») позначення населених об'єктів (напр. міста, села, будівлі тощо),
  - Анойконіми (грец. *an* 'nie' + *oĩkos* 'будинок') = позначення нежилих об'єктів (напр. ліси, луки тощо).
- Розмір предметів
  - Макротопоніми (грец. *makros* 'великий') = позначення великих предметів (напр. гори, гірські хребти, великі річки тощо),
  - Мікротопоніми (грец. *mikros* 'маленький') = позначення невеликих предметів (напр. ліси, луки, маленькі річки, міста, села, будівлі тощо).
- Характер об'єктів
  - Хороніми (грец. *chóros* 'країна') = позначення континентів, країн, підзон тощо,
  - Фактичні топоніми (грец. *tópos* 'місце') = позначення (населених чи ненаселених) місць (напр. міст, сіл та інших місцевостей),
  - Урбоніми (лат. *urbonus* 'міський') = позначення міських об'єктів (напр. вулиць, площ, районів, населених пунктів, установ, будівель тощо)
  - Гідроніми (грец. *hydros* 'вода') = позначення водойм (напр. морів, озер, річок, лагун тощо),
  - Оронім (грец. *óros* 'гора') = позначення гір і гірських хребтів.

Поєднання лексичних, граматичних і семантичних принципів розглядається як недолік, а не перевага таких класифікацій. Науковий підхід припускає, що множина ділиться на підмножини стільки разів, скільки принципів поділу, при цьому розділену підмножину також можна

розділити. Очевидно, що неможливо створити єдину класифікацію топонімів, яка б відображала всю багатоаспектність топонімічної лексики. Класифікуючи топонімічні номінації, необхідно враховувати багатоаспектність (інтра- та екстралінгвістичні) принципи виділення топонімічних одиниць, такі як: 1) параметрична характеристика об'єкта, 2) онтологічна характеристика об'єкта, 3) тип топонімічної основи, 4) етимологічна характеристика топонімів, 5) мотиваційна характеристика топонімів, 6) хронологічна характеристика топонімів, 7) структурна характеристика топонімів, 8) топонімічна полісемія, 9) ступінь топонімічної номінації, 10) різновид топонімічної номінації, 11) локалізація об'єкта.

2.2.1 Класифікація за об'єктами номінації

Було вирішено класифікувати топонімічну лексику з твору Лі Бардуго «Тінь та кістка» за деякими класифікаціями наведеними у підрозділі 2.1. Почнемо з класифікації за об'єктами номінації, так як це найбільш стандартизована класифікаційна система, бо за основу береться сам географічний об'єкт, який несе в якості назви топонім.

В цілях збереження послідовності, всі топоніми, що були обрані методом суцільної вибірки (95 лексичних одиниць) будуть представлені в алфавітному порядку. Поруч буде прописано тип топоніма і після цього проведений статистичний аналіз. Результати будуть подані у відсотках.

Adena – місто (ойконім, актіонім), Ahmrar Jen – столиця (ойконім, актіонім), Alkhem Bay – затока (гідронім, потамонім), Arkesk – місто (ойконім, актіонім), Balakirev – місто (ойконім, актіонім), Belendt – місто (ойконім, актіонім), Bhez Ju – місто (ойконім, актіонім), Black Veil Island – острів (інсулонім), Bone Road – море (гідронім, пелагонім), Brevno – село (ойконім, комонім), Caryeva – місто (ойконім, актіонім), Chernast – місто

(ойконім, акціонім), Chernitsyn – село (ойконім, комонім), Church of Barter – церква (ойконім, теонім), Club Cumulus – таверна (ойконім, урбанонім), Cofton – місто (ойконім, акціонім), Crow Club – казино (ойконім, урбанонім), Djerholm – столиця (ойконім, акціонім), Duva – село (ойконім, комонім), Dva Stolba – долина (оронім), East Stave – канал (гідронім, потамонім), Eil Komedie – острів (інсулонім), Elling – порт (ойконім, урбанонім), Emerald Palace – казино (ойконім, урбанонім), Fenford – місто (ойконім, акціонім), Fifth Harbor – гавань (гідронім, потамонім), Fjerda – країна (хоронім), Girecht – місто (ойконім, комонім), Grand Palace – резиденція (ойконім, урбанонім), Grevyakin – місто (ойконім, акціонім), Gäfvalle – місто (ойконім, акціонім), Hellgate – в'язниця (ойконім, урбанонім), House of the White Rose – бордель (ойконім, урбанонім), Ice Court – військова база, королівська резиденція (ойконім, урбанонім), Imperjum – острів (інсулонім), Isenvee – море (гідронім, пелагонім), Istamere – система печер (оронім, спелеонім), Ivets – місто (ойконім, акціонім), Kaelish Prince – казино (ойконім, урбанонім), Kelink – місто (ойконім, акціонім), Kenst Hjerte – острів (інсулонім), Keramzin – село (ойконім, комонім), Kerch – острів (інсулонім), Kerskii – село (ойконім, комонім), Ketterdam – столиця (ойконім, акціонім), Kribirsk – місто (ойконім, акціонім), Lazlayon – військова база (ойконім, урбанонім), Leflin – село (ойконім, комонім), Lij – село (ойконім, комонім), Little Palace – резиденція (ойконім, урбанонім), Maroch Glen – територія країни (хоронім), Novokribirsk – місто (ойконім, акціонім), Novyi Zem – країна (хоронім), Obol River – річка (гідронім, потамонім), Olendaal – територія країни (хоронім), Os Alta – місто (ойконім, акціонім), Os Kervo – місто (ойконім, акціонім), Pachina – місто (ойконім, акціонім), Petrazoi – гори (оронім), Poliznaya – село (ойконім, комонім), Polvost – село (ойконім,

комонім), Ravka – країна (хоронім), Rentveer – військова база (ойконім, урбанонім), Royal Chapel – церква (ойконім, теонім), Ryevoost місто – (ойконім, акціонім), Shadow Fold – територія (хоронім), Shriftport – село (ойконім, комонім), Shu Han – країна (хоронім), Sikursk – село (ойконім, комонім), Sikurzoï – гори (оронім), Sokol River – річка (гідронім, потамонім), Southern Colonies – колоніальна територія (хоронім), Stenrink – назва місцевості (хоронім), Sweet Shop – бордель (ойконім, урбанонім), Söndermane – місто (ойконім, акціонім), Tashta – місто (ойконім, акціонім), Terrenjel – острів (інсулонім), The Barrel – район міста (ойконім, годонім), The Exchange – центральна площа міста (ойконім, агоронім), The Menagerie – бордель (ойконім, урбанонім), The Pit – резиденція (ойконім, урбанонім), The Slat – резиденція (ойконім, урбанонім), The Spinning Wheel – обсерваторія (ойконім, урбанонім), True Sea – море (гідронім, пелагонім), Tsemna – село (ойконім, комонім), Tsibeya – територія країни (хоронім), Tula Valley – долина (оронім), Valchenko – місто (ойконім, акціонім), Velisyana – місто (ойконім, акціонім), Vellgeluk – острів (інсулонім), Vernost – село (ойконім, комонім), Vy – дорога (дромонім), Wandering Isle – країна (хоронім), Weddle – село (ойконім, комонім), West Stave – канал (гідронім, потамонім), White Cathedral – церква (ойконім, теонім), Zierfoort – місто (ойконім, акціонім).

Проаналізувавши авторську топонімічну лексику Лі Бардуго, вже можна помітити, що авторка зосередила багато сил на географічному відтворенні свого вигаданого всесвіту. Спостерігається деталізація не тільки на рівні країн, міст та містечок, а навіть вулиці та окремі споруди в містах мають власні назви, що вказує на високий рівень пропрацьованості фентезійного світу.

За результатами проведеного аналізу була створена таблиця результатів, з якої видно, що найбільша кількість топонімічної лексики є саме ойконіми (66%), слідом йдуть хороніми (11%), гідроніми (9%), інсулоніми (7%), ороніми (5%) та дромоніми (1%). В межах ойконімів також було виділено астіоніми (42% від всіх ойконімів), урбаноніми (26%), комоніми (23%), теоніми (5%), агороніми (2%) та годоніми (2%). Результати подано у таблиці 2.1

Таблиця 2.1

Класифікація за об'єктами номінації

Тип топонімів	Кількість та процентне відношення
Ойконіми	64 (66%)
<i>Астіоніми</i>	27 (42%)
<i>Комоніми</i>	15 (23%)
<i>Урбаноніми</i>	17 (26%)
<i>Теоніми</i>	3 (5%)
<i>Агороніми</i>	1 (2%)
<i>Годонім</i>	1 (2%)
Хороніми	11 (12%)
Ороніми	5 (5%)
Інсулоніми	7 (7%)
Гідроніми	9 (9%)
<i>Потамоніми</i>	6 (67%)
<i>Пелагоніми</i>	3 (33%)
Дромонім	1 (1%)

2.2.2 Класифікація за принципами (не)житловості та розміру

Деталізований світ, який створила Лі Бардуга у своєму творі звісно містить у собі географічні об'єкти, які не є містами, селами чи поселеннями. Багато топонімів номінують собою місця, які люди не населяють. Якус-Боркова у своїх працях ще давно помітила такий нюанс і розробила власну класифікацію за принципом (не)житловості топонімів, якою було вирішено скористатися. Ця класифікація ділить топоніми на ойконіми (житлові, тобто міста, села, таверни) та анойконіми (нежитлові – гори, річки, моря).

Adena – ойконім, Ahmrat Jen – ойконім, Alkhem Bay – анойконім, Arkesk – ойконім, Balakirev – ойконім, Belendt – ойконім, Bhez Ju – ойконім, Black Veil Island – анойконім, Bone Road – анойконім, Brevno – ойконім, Caryeva – ойконім, Chernast – ойконім, Chernitsyn – ойконім, Church of Barter – ойконім, Club Cumulus – ойконім, Cofton – ойконім, Crow Club – ойконім, Djerholm – ойконім, Duva – ойконім, Dva Stolba – анойконім, East Stave – анойконім, Eil Komodie – анойконім, Elling – ойконім, Emerald Palace – ойконім, Fenford – ойконім, Fifth Harbor – анойконім, Fjerda – анойконім, Girecht – ойконім, Grand Palace – ойконім, Grevyakin – ойконім, Gäfvalle – ойконім, Hellgate – ойконім, House of the White Rose – ойконім, Ice Court – ойконім, Imperjum – анойконім, Isenvee – анойконім, Istamere – анойконім, Ivets – ойконім, Kaelish Prince – ойконім, Kelink – ойконім, Kenst Hjerte – анойконім, Keramzin – ойконім, Kerch – анойконім, Kerskii – ойконім, Ketterdam – ойконім, Kribirsk – ойконім, Lazlayon – ойконім, Leflin – ойконім, Lij – ойконім, Little Palace – ойконім, Maroch Glen – анойконім, Novokribirsk – ойконім, Novyi Zem – анойконім, Obol River – анойконім, Olendaal – анойконім, Os Alta – ойконім, Os Kervo

– ойконім, Pachina – ойконім, Petrazoi – анойконім, Poliznaya – ойконім, Polvost – ойконім, Ravka – анойконім, Rentveer – ойконім, Royal Chapel – ойконім, Ryeuvost – ойконім, Shadow Fold – анойконім, Shriftport – ойконім, Shu Han – анойконім, Sikursk – ойконім, Sikurzoï – анойконім, Sokol River – анойконім, Southern Colonies – ойконім, Stenrink – анойконім, Sweet Shop – ойконім, Söndermane – ойконім, Tashta – ойконім, Terrenjel – анойконім, The Barrel – ойконім, The Exchange – ойконім, The Menagerie – ойконім, The Pit – ойконім, The Slat – ойконім, The Spinning Wheel – ойконім, True Sea – анойконім, Tsemna – ойконім, Tsibeya – анойконім, Tula Valley – анойконім, Valchenko – ойконім, Velisyana – ойконім, Vellgeluk – анойконім, Vernost – ойконім, Vy – анойконім, Wandering Isle – анойконім, Weddle – ойконім, West Stave – анойконім, White Cathedral – ойконім, Zierfoort – ойконім.

За результатами проведеного аналізу була створена таблиця результатів, з якої видно, що найбільша кількість топонімічної лексики є ойконімами (66%), а на противагу їм виступають анойконіми (34%), результати згруповано в таблиці 2.2.

Таблиця 2.2

Класифікація за принципом (не)житловості

Тип топонімів	Кількість та процентне відношення
Ойконіми	64 (66%)
Анойконіми	33 (34%)

2.2.3 Класифікація за розміром об'єкта номінації

Також, було вирішено використати класифікацію Якус-Боркової за розміром об'єктів номінації. Великі об'єкти, такі як хороніми, ороніми, пелагоніми будуть об'єднані у групу макротопонімів. Малі, в свою чергу, як ойконіми, урбаноніми, потамоніми будуть об'єднані у групу мікротопонімів.

Adena – мікротопонім, Ahmrat Jen – мікротопонім, Alkhem Bay – мікротопонім, Arkesk – мікротопонім, Balakirev – мікротопонім, Belendt – мікротопонім, Bhez Ju – мікротопонім, Black Veil Island – макротопонім, Bone Road – макротопонім, Brevno – мікротопонім, Caryeva – мікротопонім, Chernast – мікротопонім, Chernitsyn – мікротопонім, Church of Barter – мікротопонім, Club Cumulus – мікротопонім, Cofton – мікротопонім, Crow Club – мікротопонім, Djerholm – мікротопонім, Duva – мікротопонім, Dva Stolba – мікротопонім, East Stave – мікротопонім, Eil Komodie – макротопонім, Elling – мікротопонім, Emerald Palace – мікротопонім, Fenford – мікротопонім, Fifth Harbor – мікротопонім, Fjerda – макротопонім, Girecht – мікротопонім, Grand Palace – мікротопонім, Grevyakin – мікротопонім, Gäfvalle – мікротопонім, Hellgate – мікротопонім, House of the White Rose – мікротопонім, Ice Court –

мікротопонім, Imperjum – макротопонім, Isenvee – макротопонім, Istamere – макротопонім, Ivets – мікротопонім, Kaelish Prince – мікротопонім, Kelink – мікротопонім, Kenst Hjerte – макротопонім, Keramzin – мікротопонім, Kerch – макротопонім, Kerskii – мікротопонім, Ketterdam – мікротопонім, Kribirsk – мікротопонім, Lazlayon – мікротопонім, Leflin – мікротопонім, Lij – мікротопонім, Little Palace – мікротопонім, Maroch Glen – макротопонім, Novokribirsk – мікротопонім, Novyi Zem – макротопонім, Obol River – мікротопонім, Olendaal – макротопонім, Os Alta – мікротопонім, Os Kervo – мікротопонім, Pachina – мікротопонім, Petrazoi – макротопонім, Poliznaya – мікротопонім, Polvost – мікротопонім, Ravka – макротопонім, Rentveer – мікротопонім, Royal Chapel – мікротопонім, Ryevost – мікротопонім, Shadow Fold – макротопонім, Shriftport – мікротопонім, Shu Han – макротопонім, Sikursk – мікротопонім, Sikurzoï – макротопонім, Sokol River – мікротопонім, Southern Colonies – макротопонім, Stenrink – мікротопонім, Sweet Shop – мікротопонім, Söndermane – мікротопонім, Tashta – мікротопонім, Terrenjel – макротопонім, The Barrel – мікротопонім, The Exchange – мікротопонім, The Menagerie – мікротопонім, The Pit – мікротопонім, The Slat – мікротопонім, The Spinning Wheel – мікротопонім, True Sea – макротопонім, Tsemna – мікротопонім, Tsibeya – макротопонім, Tula Valley – мікротопонім, Valchenko – мікротопонім, Velisyana – мікротопонім, Vellgeluk – макротопонім, Vernost – мікротопонім, Vy – мікротопонім, Wandering Isle – макротопонім, Weddle – мікротопонім, West Stave – мікротопонім, White Cathedral – мікротопонім, Zierfoort – мікротопонім.

Щодо розміру номінованих об'єктів, то мікротопоніми кількісно переважають макротопоніми, з процентним відношенням 76% та 24% відповідно, результати згруповано в таблиці 2.3.

Таблиця 2.3

Класифікація за розміром

Тип топонімів	Кількість та процентне відношення
Мікротопоніми	74 (76%)
Макротопоніми	23 (24%)

За таблицями наведеними у цьому та попередньому підрозділах ми можемо зробити певні міркування. Здебільшого ці міркування будуть про те, яким світ у романі Лі Бардуга «Тінь та кістка» є деталізованим, на яких рівнях відбувається ця деталізація і що з цього можна віднести до позитивних явищ, а що до негативних. Більше про деталізацію у висновках до другого розділу.

Висновки до розділу 2

Підсумовуючи результати з другого розділу, ми можемо прийти до висновку, що світобудова у літературі і номінація географічних об'єктів, що присутні у новоствореному світі, дуже щільно взаємопов'язані через екстралінгвістичні чинники. На утворення нових топонімів впливає численна кількість факторів, таких як: рельєф місцевості, історичні події, причини для антропонімічного номінування (на честь засновників, правителів, визначних людей, тощо).

Було визначено, що ключовими факторами під час створення світу є його фізичний вигляд з усіма особливостями рельєфу, розміром та деталізацією, а також історична складова, що напряму впливає на кількість вчених, що можуть бути зацікавленими у дослідженні твору, а також на кількість матеріалу для потенційних досліджень.

Також можна прийти до висновку, що топонімічна лексика привертала і привертає багато уваги дослідників зі всього світу. Про це свідчить багата кількість давніх та сучасних класифікацій, які створювали як вітчизняні, так і зарубіжні вчені.

Багато вчених звертають увагу, що найбільш логічною та послідовною є класифікація за об'єктом номінації. Така логічність впливає з простоти такого групування. Дуже легко і цілком природно помістити всі населені пункти в одну групу ойконімів, а всі моря, річки та озера у групу гідронімів.

Підсумовуючи, класифікація за об'єктами номінації має такий вид і відсоткове відношення:

Ойконіми (66%) (Астіоніми (42%), Комоніми (23%), Урбаноніми (26%), Теоніми (5%), Агороніми (2%), Годонім (2%).);

Хороніми (12%);

Гідроніми (9%) (Потамоніми (67%), Пелагоніми (33%).);

Ороніми (5%);

Інсулоніми (7%);

Дромонім (1%).

Беручи до уваги роман Лі Бардуга «Тінь та кістка», ми можемо помітити, що авторка зобразила світ у своєму романі дуже по географічному деталізовано. Ми бачимо, що ця деталізація присутня на багатьох рівнях, деталізовано не лише міста та села, а цілі континенти, моря, острови.

Велика кількість ойконімів свідчить про те, що авторка приділила увагу створенню саме живого всесвіту, бо ойконімами позначено назви міст, селищ, маленьких поселень. Значна кількість хоронімів свідчить про неоднорідність населення в романі, що збагачує його як зі сторони культури, так і зі сторони різноманітності вживаної лексики.

З іншого боку, результати аналізу показують, що ненаселеній частині світу авторка також надає великого значення і сумлінно його деталізує. Про це свідчить третя анойконімів, топонімів, що позначають не заселені географічні об'єкти, а також чверть макротопонімів, якими зазвичай номінуються різноманітні рельєфні особливості світу, такі як гори та континенти, або моря, назви яких ще називаються гідронімами.

Ще одним цікавим фактом під час аналізу стала присутність антропонімів серед топонімічної лексики, що не є дуже розповсюдженим прийомом під час створення нових онімів для географічних об'єктів, бо найчастіше автору хочеться саме назвою дати якомога більш детальний опис для об'єкту номінації. Для цього підійдуть основи, які описують рельєф, погоду чи особливості місцевості.

З попереднього факту також впливає цікава особливість: жоден топонім в романі Лі Бардуго не є зоотопонімом. Це значить, що авторка ніяк не натякає нам на фауну певної місцевості, яку б такий географічний онім міг би описувати.

РОЗДІЛ 3.

СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ТВОРЕННЯ І ПЕРЕКЛАДУ ТОПОНІМІВ У ТВОРІ ЛІ БАРДУГО «ТІНЬ ТА КІСТКА»

3.1 Особливості класифікації за етимологічним принципом

Прозора етимологія існує, коли мовний елемент або елементи, що складають топонім, будь то простий чи складений топонім, можна чітко зрозуміти. Прикладом для такого випадку є напр. топонім Амстердам 'дамба в річці Амстел'. Рідна/безперервна етимологія – це випадок, коли топонім демонструє безперервний запис (щодо регулярних змін голосних і приголосних у написанні в окремі мовні періоди) протягом століть: наприклад, назва Парижа походить від кельтської етнічної групи паризьких мешканців на берегах річки Сени зі своєю столицею – містом Лютеція (пов'язане з індоєвропейським корінням *-lut* – «мул, болото»), у римські часи називалися *Lutetia Parisiorum*, що призвело до сучасної назви Париж, опускаючи слово перший компонент. Мюнхен, столиця Баварії/Німеччини, отримав свою назву від давньо верхньонімецького слова *muni* – «чернець» (лат. *monachus*).

Беручи до уваги класифікацію Франтішека Палацького, треба з'ясувати які саме топоніми можна відносити в ту чи іншу категорію. До топонімів з яким етимологічним значенням будуть відноситися географічні назви, які самі по собі мають якесь значення, навіть якщо застосовуються не в контексті географічної назви. Прикладом є географічна назва з твору Лі Бардуга «Тінь та кістка» *Little Palace*. Як видно з прикладу, у топоніма *Little Palace* є ясне етимологічне значення, бо *little palace* з англійської перекладається як 'малий палац'. Ще одним

прикладом такої географічної назви є *Adena*, назва міста з твору «Тінь та кістка». Така назва могла піти з івриту (ніжний, стрункий), даючи нам натяк на вишукану архітектуру міста, або з шумерської мови, що в перекладі означає 'відкрита ділянка місцевості', розповідаючи про географічне розположення. Тобто, спостерігається чітка вмотивованість в назві цього топоніму без вдавання до певного етимологічного аналізу.

До другої категорії належать топоніми, що мають зміст, який розкривається в результаті етимологічного аналізу. Такого роду аналіз може брати за основу традиційну систему орієнтування в просторі та ставлення до навколишнього світу через антропоцентричний світогляд. Топонімічна лексика різних народів може бути побудована на архетиповому, класичному типі іменування; про діалектний зв'язок з природою та її рекультивацію як стратегічно необхідну сторону життя. Різні групи топонімів демонструють різне ставлення до регіональних ландшафт, пов'язаного з повним вивченням територій і використанням їх у господарській діяльності. Все це треба брати до уваги, роблячі етимологічні дослідження. Прикладом географічної назви, де треба зробити певні дослідження є *Cofton* – назва відсилає нас на реально існуюче місто у Великій Британії, воно не є ясно вмотивованим, тому воно підпадає під цю категорію.

І третьою категорією в цій класифікації є топонімічна лексика, зміст яких розшифрувати неможливо. До таких географічних об'єктів ми будемо відносити топоніми, які пішли від мов, які створила сама Лі Бардуго в своєму творі, а також топоніми, що були відтворені від власних імен людей, що також унеможливилює шанси дізнатися який етимологічний зміст несе в собі географічна назва.

3.1.1 Класифікація за етимологічним принципом

Для зручності, групи було вирішено пронумерувати: топоніми з яким етимологічним значенням – I група; топоніми, зміст яких розкривається в результаті етимологічного аналізу – II група; топоніми, зміст яких розшифрувати неможливо – III група.

Adena – якщо брати за основу думку про шумерське походження (відкрита ділянка місцевості) тоді, назва є мотивованою (I група), Ahmrat Jen – з арабської *ahmrat* означає 'червоніти', що можливо відсилає на сливові сади, якими місто відоме (II група), Alkhem Bay – зі стародавньої грецької *χημία* (*khēmía*) або *χυμία* (*khumiá*) означає 'суміш, настій, сік, рідина, отримана із золота' а пізніше ще й 'алхімія', також можливий варіант походження від *Χημία* (*Khēmía*, 'чорна земля (стародавня назва Єгипту)') та/або *χυμός* (*khumós*, 'сік') (II група), Arkesk – можливо відсилає на скандинавське слово, що означає 'дневний, стародавній' (II група), Balakirev – антропонім (III група), Belendt – походження назви визначити неможливо (III група), Bhez Ju – походження назви визначити неможливо (III група), Black Veil Island – назва утворена методом складання англійських основ (I група), Bone Road – назва утворена методом складання англійських основ (I група), Brevno – назва походить зі слов'янської мови, має мотивовану ознаку (I група), Caryeva – антропонім (III група), Chernast – назва походить зі слов'янської мови, має мотивовану ознаку (I група), Chernitsyn – антропонім (III група), Church of Barter – назва утворена методом складання англійських основ (I група), Club Cumulus – від латинського *cumulus* 'купа, купа, маса, надлишок', потребує певного етимологічного аналізу (II група), Cofton – назва відсилає на реально існуюче місто у Великій Британії, але для визначення походження

назви треба провести певний етимологічний аналіз (II група), Crow Club – назва утворена методом складання англійських основ (I група), Djerholm – ‘holm’ вказує на скандинавське походження, назва потребує подальшого етимологічного аналізу (II група), Duva – походження назви визначити неможливо (III група), Dva Stolba – назва утворена методом складання слов’янських основ (I група), East Stave – назва утворена методом складання англійських основ (I група), Eil Komedié – назва потребує більш широкого дослідження (II група), Elling – антропонім (III група), Emerald Palace – назва утворена методом складання англійських основ (I група), Fenford – частина *-ford* відсилає до ‘фортифікаційна споруда’ (II група), Fifth Harbor – назва утворена методом складання англійських основ (I група), Fjerda – назва походить зі скандинавської мови, має мотивовану ознаку (I група), Girecht назва потребує більш детального дослідження (II група), Grand Palace – назва утворена методом складання англійських основ (I група), Grevyakin – антропонім (III група), Gäfvalle – назва утворена методом складання шведських основ (I група), Hellgate – назва утворена методом складання англійських основ (I група), House of the White Rose – назва утворена методом складання англійських основ (I група), Ice Court – назва утворена методом складання англійських основ (I група), Imperjum – назва походить із латинської мови, має мотивовану ознаку (I група), Isenvee – назва потребує більш широкого дослідження (II група), Istamere – назва потребує більш широкого дослідження (II група), Ivets – відсилає на реально існуюче місто (II група), Kaelish Prince – назва утворена методом складання англійських основ (I група), Kelink – назва походить із дацької мови, потребує більш широкого аналізу (II група), Kenst Hjerte – назва утворена методом складання дацьких основ (I група), Keramzin – антропонім (III група), Kerch – відсилає на реально існуюче

місто (II група), Kerskii – антропонім (III група), Ketterdam – назва походить із дацької мови, потребує більш широкого аналізу (II група), Kribirsk – назва потребує більш широкого аналізу (II група), Lazlayon – походження назви визначити неможливо (III група), Leflin – антропонім (III група), Lij – походження назви визначити неможливо (III група), Little Palace – назва утворена методом складання англійських основ (I група), Maroch Glen – назва утворена методом складання слов'янських основ (I група), Novokribirsk – назва утворена методом складання слов'янських основ (I група), Novyi Zem – назва утворена методом складання слов'янських основ (I група), Obol River – назва утворена методом складання англійських основ (I група), Olendaal – походження назви визначити неможливо (III група), Os Alta – назва походить із латинської мови, має мотивовану ознаку (I група), Os Kervo – назва походить із латинської мови, має мотивовану ознаку (I група), Pachina – назва походить зі слов'янської мови, потребує більш широкого аналізу (II група), Petrazoi – назва походить зі слов'янської мови, потребує більш широкого аналізу (II група), Poliznaya – назва походить зі слов'янської мови, має мотивовану ознаку (I група), Polvost – назва походить зі слов'янської мови, потребує більш широкого аналізу (II група), Ravka – походження назви визначити неможливо (III група), Rentveer – назва походить зі слов'янської мови, має мотивовану ознаку (I група), Royal Chapel – назва утворена методом складання англійських основ (I група), Ryevoost – назва об'днує в собі англійське *rye* 'жито' та слов'янський суфікс *-vost* (I група), Shadow Fold – назва утворена методом складання англійських основ (I група), Shriftport – назва утворена методом складання англійських основ (I група), Shu Han – походження назви визначити неможливо (III група), Sikursk – відсилає на реально існуюче місто (II група), Sikurzoі – назва походить зі слов'янської

мови, потребує більш широкого аналізу (II група), Sokol River – складання слов'янської основи 'сокол' та англійської *river* - річка, однак факт чому саме річка називається Сокіл потребує певного аналізу (II група), Southern Colonies – утворено складанням англійських основ (I група), Stenrink – назва походить від англійської назви *stone ring* (I група), Sweet Shop – назва утворена методом складання англійських основ (I група), Söndermane – походить від шведського *sönder mane*, тобто той, що псує гриву, вказує на вітристу погоду у цьому регіоні (I група), Tashta – походження назви визначити неможливо (III група), Terrenjel – назва походить зі слов'янської мови, має мотивовану ознаку (I група), The Barrel – назва походить з англійської мови, має мотивовану ознаку (I група), The Exchange – назва походить з англійської мови, має мотивовану ознаку (I група), The Menagerie – назва походить з французької мови, має мотивовану ознаку (I група), The Pit – назва походить з англійської мови, має мотивовану ознаку (I група), The Slat – назва походить з англійської мови, має мотивовану ознаку (I група), The Spinning Wheel – назва утворена методом складання англійських основ (I група), True Sea – назва утворена методом складання англійських основ (I група), Tsemna – назва походить зі слов'янської мови, має мотивовану ознаку (I група), Tsibeya – походження назви визначити неможливо (III група), Tula Valley – назва утворена за допомогою складання слов'янської та англійської основи (II група), Valchenko – антропонім (III група), Velisyana – назва походить зі слов'янської мови, має мотивовану ознаку (I група), Vellgeluk – антропонім (III група), Vernost – назва походить зі слов'янської мови, має мотивовану ознаку (I група), Vy – походження назви визначення невідомо (III група), Wandering Isle – назва утворена методом складання англійських основ (I група), Weddle – назва походить з англійської мови, має мотивовану ознаку (I група), West Stave –

назва утворена методом складання англійських основ (І група), White Cathedral – назва утворена методом складання англійських основ (І група), Zierfoort – назва утворена методом складання дацьких основ (І група).

За результатами аналізу ми бачимо, що абсолютним лідером є перша група – топоніми з яким етимологічним значенням (55%), слідом йде друга група – топоніми, зміст яких розкривається в результаті етимологічного аналізу (24%) і завершує список третя група – топоніми, зміст яких розшифрувати неможливо (21%). Результати згруповано у таблиці 3.1

Таблиця 3.1

Тип топонімів	Кількість та процентне відношення
І група	53 (55%)
ІІ група	23 (24%)
ІІІ група	21 (21%)

3.2 Аналіз методів перекладу топонімічної лексики в тексті «Тінь та кістка»

Переклад Єлени Даскал роману «Тінь та кістка» на українську мову є офіційним в Україні. Класифікувати переклад топонімічної лексики було вирішено за методами перекладу, так як саме на особливостях методів перекладу було вирішено зробити концентрацію.

Adena – Адена (транслітерація), Ahmrat Jen – Амрат Єн (транскрибування), Alkhem Bay – Затока Алкем (прямий переклад), Arkesk – Аркеск (транслітерація), Balakirev – Балакірев (транслітерація), Belendt – Белендт (транслітерація), Bhez Ju – Без Ю (транскрибування), Black Veil Island – Острів Чорної Вуалі (прямий переклад), Bone Road – Кістяний

Шлях (прямий переклад), Brevno – Бревно (транслітерація), Caryeva – Кариєва (транслітерація), Chernast – Черність (калькування), Chernitsyn – Черніцин (транслітерація), Church of Barter – Церков Бартера (прямий переклад), Club Cumulus – Клуб Комулус (транслітерація), Cofton – Кофтон (транслітерація), Crow Club – Клуб Воронів (прямий переклад), Djerholm – Джерхольм (транскрибування), Duva – Дува (транслітерація), Dva Stolba – Два Стовпи (калькування), East Stave – Східний Обруч (прямий переклад), Eil Komedi – Ейль Комеді (транскрибування), Elling – Елінг (транскрибування), Emerald Palace – Смарагдовий Палац (прямий переклад), Fenford – Фенфорд (транслітерація), Fifth Harbor – П'ята Гавань (прямий переклад), Fjerda – Фієрда (транслітерація), Girecht – Гірехт (транскрибування), Grand Palace – Великий Палац (прямий переклад), Grevyakin – Гревякін (транскрибування), Gäfvalle – Гефале (транскрибування), Hellgate – Хелгейт (транскрибування), House of the White Rose – Дім Білої Рози (прямий переклад), Ice Court – Льодовий Двір (прямий переклад), Imperjum – Імперіум (транслітерація), Isenvee – Ісенве (транскрибування), Istamere – Істиноморе (калькування), Ivets – Івець (транскрибування), Kaelish Prince – Каельський Принц (прямий переклад), Kelink – Келінк (транслітерація), Kenst Hjerte – Кенст Х'єрте (транскрибування), Keramzin – Керамзін (транслітерація), Kerch – Керч (транскрибування), Kerskii – Керськ (калькування), Ketterdam – Кетердам (транскрибування), Kribirsk – Крібірськ (транслітерація), Lazlayon – Лазлайон (транслітерація), Leflin – Лефлін (транслітерація), Lij – Лії (транслітерація), Little Palace – Малий Палац (прямий переклад), Maroch Glen – Мароч Глен (транскрибування), Novokribirsk – Новокрібірськ (транслітерація), Novyi Zem – Новий Зем (транслітерація), Obol River – Ріка Обол (прямий переклад), Olendaal – Орендал (транскрибування), Os

Alta – Ос Альта (транслітерація), Os Kervo – Ос Керво (транслітерація), Pachina – Пачина (транскрибування), Petrazoi – Петразой (транслітерація), Poliznaya – Полізная (транслітерація), Polvost – Полвость (транслітерація), Ravka – Равка (транслітерація), Rentveer – Рентвер (транскрибування), Royal Chapel – Королівський Собор (прямий переклад), Ryevoost – Райвість (транскрибування), Shadow Fold – Тіньова Зморшка (прямий переклад), Shriftport – Шифтпорт (транскрибування), Shu Han – Шухан (транскрибування), Sikursk – Сікурськ (транскрибування), Sikurzoï – Сікурзой (транслітерація), Sokol River – Річка Сокіл (прямий переклад), Southern Colonies – Південні Колонії (прямий переклад), Stenrink – Стенринк (транслітерація), Sweet Shop – Лавка Ласощів (прямий переклад), Söndermane – Зондермейн (транскрибування), Tashta – Ташта (транскрибування), Terrenjel – Теренжель (транскрибування), The Barrel – Бочка (прямий переклад), The Exchange – Біржа (описовий переклад), The Menagerie – Звіринець (описовий переклад), The Pit – Яма (прямий переклад), The Slat – Клепка (калькування), The Spinning Wheel – Коворотка (описовий переклад), True Sea – Справжнє Море (прямий переклад), Tsemna – Цемна (транскрибування), Tsibeya – Цібея (транскрибування), Tula Valley – Тульська долина (прямий переклад), Valchenko – Валченко (транскрибування), Velisyana – Велисяна (транскрибування), Vellgeluk – Велгелюк (транскрибування), Vernost – Вірність (калькування), Vy – Ви (транслітерація), Wandering Isle – Блукаючий Острів (прямий переклад), Weddle – Ведл (транскрибування), West Stave – Західний Обруч (прямий переклад), White Cathedral – Білий Собор (прямий переклад), Zierfoort – Зірфурт (транскрибування).

За результатами аналізу була розроблена таблиця, з якою можна судити, що найбільше топонімів було перекладено методом

транскрибування з англійської на українську (32%), потім йдуть метод транслітерації (31%), метод знаходження прямого еквіваленту (28%), метод калькування (6%) та метод описового перекладу (3%). Результати представлені у таблиці 3.2.

Таблиця 3.2

Тип перекладу	Кількість та процентне відношення
Транслітерація	30 (31%)
Транскрибування	32 (32%)
Прямий переклад	26 (28%)
Калькування	6 (6%)
Описовий переклад	3 (3%)

Висновки до розділу 3

Користуючись класифікацією Франтішека палацького, в роботі було визначено, що більшість топонімічних одиниць несуть своєю номінацією певну вмотивованість.

Більшість топонімів, які несли за собою якусь номінацію, що є вмотивованою, найчастіше вказували на якісь особливості, рельєфу, ландшафту або погоди, з якими мешканцям того чи іншого населеного пункту доводиться зустрічатися.

Також багато таких топонімів мають скоріш описовий характер саме природних явищ і ніяк не вказують на функцію того чи іншого певного географічного об'єкта, яку вони виконують у соціальному або політичному житті.

Винятком є певна група урбанонімів, топонімів, що позначають будівлі в межах міст, або, наприклад, придорожні таверни. У таких об'єктах номінації в романі Лі Бардуга, як ми бачимо, назви спонукають читача думати, чому саме ця будівля, наприклад, називається *Sweet Shop*.

Щодо перекладу, здійсненого Єленою Даскал, то ми спостерігаємо, що перекладачка вирішила, що найбільш приємними для українського читача будуть назви, що були перекладені методом транскрипції. Це дійсно так, особливо це зумовлено тим, що Лі Бардуга намагалася відтворити світ у слов'янському сеттінгу, часто вдаючись до створення топонімів із слов'янськими суфіксами, перекладати які бажано саме методом транскрибування, або транслітерації, якщо цього дозволяє ситуація.

Також Лі Бардуга створила багато топонімів-новотворів комбінуючи лише англomовні слова. В таких випадках Єлена Даскал вдавалася до використання методу пошуку прямого відповідника для кожного слова. Під

час перекладу вона ретельно стежила, щоб зберегти і якомога більше форми та контексту оригінальної лексики.

Знаходити еквівалентну лексику може бути недостатньо, і коли сенс географічної назви об'єкта зовсім втрачався через застосування методу прямого перекладу, Єлена Даскал використовувала метод описового перекладу. Якби не цей спосіб, назва *The Spinning Wheel* зовсім би втратила сенс, бо Лі Бардуга, коли давала назву цій обсерваторії, вочевидь вказувала читачам на саме форму цієї споруди, яка нагадує прялку.

Тобто після проведеного аналізу ми бачимо, що Єлена Даскал використовувала не лише популярні і, будемо відверті, найпростіші методи перекладу, такі як транскрибування назви або її транслітерація, але й методи калькування, описового перекладу та метод пошуку прямого відповідника.

ВИСНОВКИ

Підсумовуючи роботу, ми бачимо, що топоніми, є невід'ємним елементом повсякденного життя людства, а також важливою частиною його мовного світу. У мовній картині світу топонімічна лексика дуже міцно закріпилася завдяки індустріальному розвитку. І хоча епоха географічних відкриттів вже давно минула, все більше топонімів-новотворів виникає завдяки появі нових урбаністичних об'єктів, соборів, позаміських готелів, пам'ятників, природних заповідників. Населення росте, міста розвиваються, країни збагатшуються культурним спадком, в тому числі і географічним.

Топоніміка, завжди була частиною людського життя, навіть до усвідомлення її існування. Споконвічно люди давали назву об'єктам, які наносили на стародавні мапи, не знаючи, що роблять величезний внесок у науку, що з'явиться як повноцінний розділ аж у XX столітті. Таких людей тих часів сміливо можна назвати першими топонімістами. Топоніміка з тих часів розвинулась, стала мати різні рівні, а топоніми стали ділитися за групами та класифікуватися.

В цій роботі топоніми, вибрані методом суцільної вибірки, розглядалися як лексика, що тільки увійшла до мови, тобто новостворена лексика. Саме тому, у теоретичній частині важливим було згадати про те, що саме є неологізмом, тобто новотвором, і які є способи створення такої лексики.

Також багато уваги було приділено перекладу топонімічних одиниць з роману Лі Бардуга «Тінь та кістка» з англійської на українську мову. В теоретичній частині розглядалась інформація що таке переклад і чому він важливий. Також було розглянуто методи і способи перекладу, виділено

найбільш популярні з них та розібрано, що кожен з цих методів з себе представляє.

У другому розділі була представлена інформація про літературне будування світу. Таке рішення було прийняте виходячи з того, що при дослідженні етимології певних топонімічних назв потрібно розуміти і брати до уваги аспекти світобудови, чим керується автор та який рівень деталізації всесвіту наявний у тексті твору.

Також у розділі було представлена певна кількість класифікацій, створених вітчизняними та зарубіжними вченими. Було помічено, що найпопулярнішим принципом класифікації була класифікація за об'єктом номінації. Це цілком доречно і логічно, бо саме об'єкт грає вирішальну мотивуючу роль під час створення топонімічної назви.

Підбиваючи підсумки, було отримано такі результати, які представлені нижче.

Процентне відношення класифікації за об'єктом номінації:

Ойконіми (66%) (Астіоніми (42%), Комоніми (23%), Урбаноніми (26%), Теоніми (5%), Агороніми (2%), Годонім (2%).);

Хороніми (12%);

Гідроніми (9%) (Потамоніми (67%), Пелагоніми (33%).);

Інсулоніми (7%);

Ороніми (5%);

Дромонім (1%).

Класифікація за принципами (не)житловості та розміру:

Ойконіми (66%);

Анойконіми (34%).

Класифікація за розміром номінованого об'єкту:

Мікротопоніми (76%);

Макротопоніми (24%).

І в останньому розділі спочатку було розглянуто особливості класифікації за етимологічним принципом. Вирішено було скористатися класифікацією чеського дослідника, «батька чеської історіографії», Франтішека Палацького. В межах своєї класифікації він виділяє три групи: топоніми з ясным етимологічним значенням; топоніми, зміст яких розкривається в результаті етимологічного аналізу; топоніми, зміст яких розшифрувати неможливо. Для зручності ці три групи були відповідно названі I, II і III групи.

Тож в ході аналізу було отримано такі результати:

Топоніми з ясным етимологічним значенням (55%);

Топоніми, зміст яких розкривається в результаті етимологічного аналізу (24%);

Топоніми, зміст яких розшифрувати неможливо (21%).

В останньому підрозділі було проаналізовано методи, якими користувалася українська перекладачка Єлена Даскал під час перекладу топонімічної лексики з тексту книги Лі Бардуго «Тінь та кістка».

Результати аналізу методів перекладу топонімів:

Транслітерація (31%);

Транскрибування (32%);

Прямий переклад (28%);

Калькування (6%);

Описовий переклад (3%).

Отримані результати відображають різноманітність і неоднорідність типів назв географічних об'єктів в тексті твору Лі Бардуга «Тінь та кістка», що свідчить про ретельну деталізацію під час світобудови. Автор приділяє багато уваги динаміці між різними рівнями будування світу, тому ми бачимо, що номіновані об'єкти це не тільки міста та вулиці, а цілі країни, моря та континенти.

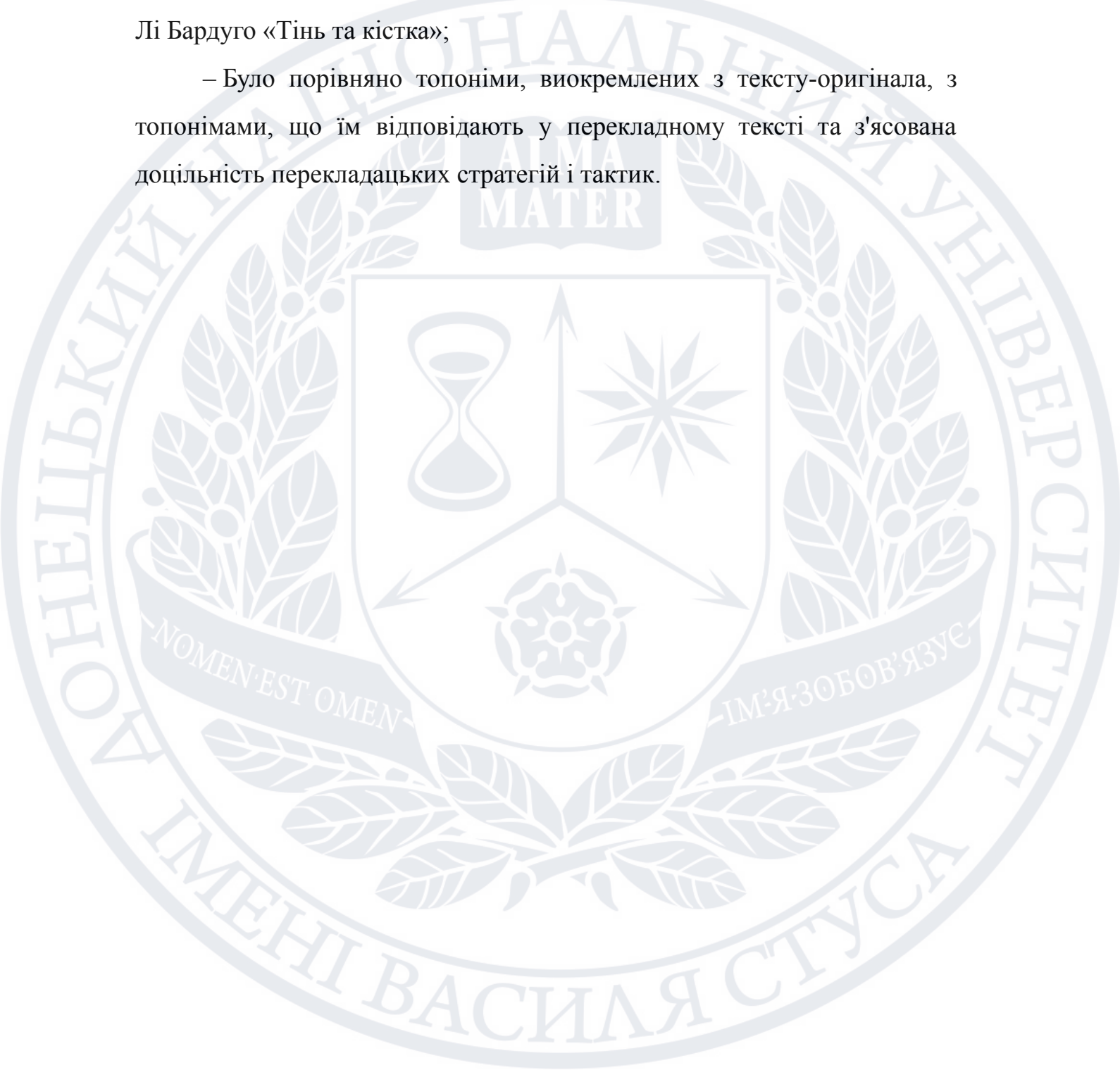
Результатами роботи можуть скористатися у подальших дослідженнях науковці, яких також зацікавить саме топонімічна сторона твору «Тінь та кістка». Результати також можна використати для контрастивного аналізу кількох новостворених літературних світів, тому робота є актуальною для науковців, що досліджують літературну світобудову.

Мету роботи, яка полягала у класифікації топонімічної лексики у текстовому просторі твору Лі Бардуга «Тінь та кістка», а також визначенні особливостей творення топонімів та з'ясуванні особливостей їх перекладу українською мовою через використання тексту перекладу, здійсненого Єленою Даскал, досягнуто.

Це стало можливим завдяки розв'язанню таких завдань:

- Була виділена кожна з наведених з книзі топонімічних одиниць;
- Вироблена методологічна основа дослідження: інтерпретація методики та з'ясування термінологічного інструментарію;
- Зібрана дослідницька картотека – системи топонімів, що функціонують у текстовому просторі твору Лі Бардуга «Тінь та кістка» та його перекладі;

- Визначено способи словотворення топонімічної лексики;
- Визначено методи класифікації топонімів та здійснена класифікації топонімів, що функціонують в текстовому просторі твору Лі Бардуга «Тінь та кістка»;
- Було порівняно топоніми, виокремлених з тексту-оригінала, з топонімами, що їм відповідають у перекладному тексті та з'ясована доцільність перекладацьких стратегій і тактик.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Автамонов Я. Символика растений в великорусских песнях // Журнал министерства народного просвещения. – СПб, 1902. – №4.344. – Ноябрь-декабрь. – С. 263 - 291.
2. Анисимова, Е. Е. Лингвистика текста и межкультурная коммуникация: уч. пособие для студ. фак. иностр. яз. вузов [Текст]: монография/ Анисимова Е.Е – М.: Academia, 2003.-265с.
3. Апресян, Ю. Д. Идеи и методы современной структурной лингвистики [Текст]: монография/ Апресян Ю.Д.- М.: 2001. – 328с.
4. Бархударов Л.С. Язык и перевод (Вопросы общей и частной теории перевода) / Л.С. Бархударов. – М.: УРСС, 2010. – 240 с.
5. Бортничук Е.Н. Словообразование в современном английском языке: Учеб. пособие для ин-тов и фак. иностр. яз. / Е.Н. Бортничук, И.В. Василенко, Л.П. Пастушенко / Под ред. Жлуктенко Ю.А. - К.: Вища школа. Изд-во при Киев. ун-те, 1988. - 261 с.
6. Вендина Т.И. Словообразование как источник реконструкции языкового сознания // Вопросы языкознания. – 2002. – № 4. – С. 42–72.
7. Вербич С.(2008).Сучасна українська онімна лексика: функціональний аспект. Вісник Національної академії наук України.No 5. С. 54
8. Вердиева, З. Н. Семантические поля в современном английском языке [Текст]: монография/ З. Н. Вердиева. – М., 2006. – 261 с.
9. Вольф, Е.М. Функциональная семантика оценки [Текст]: монография/ Вольф Е.М. – М.: Эдиториал УРСС, 2002. – 210с.

10. Галкина-Федорук, Е. М. Об экспрессивности и эмоциональности в языке: сборник статей, посвящ. 60-летию проф. В.В. Виноградова [Текст]: монография/ – М., 1958.-154с.
11. Гальперин, И. Р. Информативность единиц языка[Текст]: монография / Гальперин И. Р. – М., 2009. – 201с.
12. Голубовська І.О. Етнічні особливості мовних картин світу: монографія / І.О. Голубовська. – [2-е вид., випр. і доп.] – К. : Логос, 2004. – 284, [1] с.
13. Гутман Е.А. Сопоставительный анализ зооморфных характеристик (на материале русского, английского и французского языков) / Е.А. Гутман, Ф.А. Литвин, М.И. Черемисина // Национально-культурная специфика речевого поведения. – М. : Наука, 1977. – С. 147–165.
14. Ермолович Д.И. Основания переводоведческой ономастики / Д.И. Ермолович. – М.: УРСС, 2005. – 48 с.
15. Ємець О. В. Особливості сюжетного парадоксу у прозовому тексті / О. В. Ємець // Вісн. Житомир. держ. ун-ту ім. І. Франка. - 2011. - Вип. 56. - С. 74- 76. - Бібліогр.: 3 назв. - укр.
16. Жуйкова М.В. Дещо про образ вовка в мовній картині світу білорусів // Семантика мови і тексту: Зб. ст. VI Міжнародної наукової конференції. – Івано-Франківськ: Плай, 2000. – С. 194 – 197.
17. Жучкевич, В. А. Общая топонимика [Текст] / В. А. Жучкевич. – 2-е изд., испр. и доп. – Мн. : Высш. школа, 1968. – 432 с.
18. Жучкевич, В. А. Общая топонимика: Учеб. пособие [Текст] / В. А. Жучкевич. – 3-е изд., перераб. – Мн. : Высш. школа, 1980. – 288с.
19. Заботкина В.И. Новая лексика современного английского языка: Учеб. пособ. для ин-тов и фак. иностр. яз. / Заботкина В.И. - М.: Высшая школа, 1989. - 126 с.

20. Кальниченко О.А., Подміногін В.О., Кальниченко Н.М. Історія перекладу та думок про переклад у текстах та коментарях. Ч.2: Пізня античність. Перекладачі – творці писемностей: навчальний посібник Н.М. – Х.: ХГУ «НУА», 2013. – 172 с.
21. Кам'янець В. М. Структурні, семантичні та функціональні особливості ВН сучасної німецької мови : автореф. дис. канд. філол. наук : 10.02.04 / В. М. Кам'янець. – Л., 2001. – 18 с.
22. Карпенко О. Ю. // Записки з ономастики. – Одеса, 2012. – Вип. 15. – С. 164-168.
23. Карпенко. О. Ю. Проблематика когнітивної ономастики / Карпенко О. Ю. – Одеса : Астропринт, 2006. – 325
24. Кібалка О. М. Модифікація чарівно-казкових елементів у американській і російській науково-фантастичній літературі 1950 - 80-х рр. (Р. Бредбері, К. Саймак, А. і Б. Стругацькі та К. Буличов) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.01.05 / О. М. Кібалка; Дніпропетр. нац. ун-т ім. О. Гончара. - Дніпропетровськ, 2014. - 24 с. - укр.
25. Коваленко К.Г. Гуманітарні проблеми медицини та питання викладання у Вищій медичній школі.
26. Корунець І. В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад) / І. В. Корунець. – Вінниця: Нова книга, 2003. – 448 с
27. Котелова Н.З. Значение слова и его сочетаемость (к формализации в языкознании). Л., 1975. 164 с.
28. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства, підруч. – 2 вид. / М. П. Кочерган. – К. : Академія, 2005. – 368
29. Лабінська Г. Топоніміка : навч. посібник / Галина Лабінська. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2016. – 274 с.

30. Мусаева П.Г. Фразеологические и паремиологические единицы с компонентом-зоонимом лакского и английского языков. Дис. ... канд. філол. Наук: 10.02.02 / Мусаева П.Г. – Махачкала, 2008. – 230 с.
31. Пасік Н. М. Роль ономастичних компонентів у формуванні фразеологічного та пареміологічного значення / Н. М. Пасік // Мовознавство. – Л. : 1999. – № 2–3. – С. 21–30
32. Сліпушко О. М. Давньоукраїнський бестіарій: генезис і система : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук / О. М. Сліпушко. – Київ, 1998. – 17 с.
33. Степанов Ю.С. Константы. Словарь русской культуры. – М: Академический проект, 2001. – 990с.
34. Суперанская А.В. Имя через века и страны / А.В. Суперанская. - М.: Наука, 1967 - 192 с.
35. Суперанская А.В. Что такое топонимика / А.В. Суперанская. - М.: Наука, 1985 - 182 с.
36. Толстой Н.И. Избранные труды. – М.: Языки русской культуры, 2001. – Т.2.: Славянская литературно-языковая ситуация. – 544 с.
37. Ужченко В. Д., Ужченко Д. В., Фразеологічний словник української мови, В. Д. Ужченко, Д. В. Ужченко. – Київ : Освіта, 1998. – 224 с.
38. Цимбал К. М. Проблема відтворення іншомовних власних назв у турецьких засобах масової інформації / К. М. Цимбал // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. – К. : КНУ, 2008. – С. 35–39.
39. Юшкова Е. А., Лабунец Н.В. Имя собственное в контексте фантастического произведения: Москва, 1999.

40. Я. І. Дзира. Ономастика, Енциклопедія історії України : у 10 т. редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. ; Інститут історії України НАН України. К. 2010 – 728 с.
41. Ярцева, В. И. Лингвистический энциклопедический словарь [Текст]: монография / Ярцева В. Н. – М.: Советская энциклопедия, 1990. – 469 с.
42. Bassnett-Maguire S. Translation Studies. – London : Methuen, 1980. – 196 p.
43. Brini H. Comparative stylistics. – Meta: Translator's Journal. – 45(3). – 2000. – P. 491–496
44. Czapiga A. Uskrzydłona przenośnia – na materiale metafor pola semantycznego ptaki (w języku polskim, rosyjskim i angielskim) / A. Czapiga // Słowianie w Europie. Historia, kultura, język. – 2004. – S. 295–302.
45. Jespersen O. The philosophy of grammar. London: George Allen & Unwin Ltd., 1958. 359 p.
46. Palacký F. Popis královstev českého čile podrobné poznamenání všech dosavadních krajův, panství, statkův, měst (1848);
47. Schramm, Gottfried (1981): Eroberer und Eingesessene. Geographische Lehnnamen als Zeugen der Geschichte Südosteuropas im ersten Jahrtausend n. Chr. Anton Hiersemann Stuttgart.
48. Jakus-Borkowa, Ewa. Nazewnictwo polskie. Opole: Wydawnictwo Skryptowe Wyższej Szkoły Pedagogicznej im. Powstańców Śląskich, 1987.

СПИСОК ЛЕКСИКОГРАФІЧНИХ ДЖЕРЕЛ

49. Ахманова О.С. Словарь лингвистических терминов / О.С. Ахманова. – М.: КомКнига, 2007. – 576 с.
50. Байцар А.Л., Дзіковський Р.Г. Місцеві географічні терміни Українських Карпат як основа топонімоутворення / / Створення національного інформаційного банку географічних назв: Всеукр. Наук.-практ. конф. з топоніміки. — К.: Нац. Рада з геогр. назв, 1995. — с. 4—5.
51. Бархударов Л. С. Язык и перевод. (Вопросы общей и частной теории перевода). – М. : Международные отношения, 1975. – 240 с.
52. Виноградов В.С. Введение в переводоведение / В.С. Виноградов. – М.: Издательство института общего среднего образования РАО, 2001. – 224 с.
53. Гиляревский Р.С. Иностранные имена и названия в русском тексте / Р.С. Гиляревский, Б.А. Старостин. – М.: Высшая школа, 1985. – 303 с.
54. Електронна бібліотека Інституту філософії РАН. Новая философская энциклопедия. Уильям Оккам.
55. Ермолович Д.И. Основания переводоведческой ономастики / Д.И. Ермолович. – М.: УРСС, 2005. – 48 с.
56. Ермолович Д.И. К вопросу о раскрытии содержательной структуры имен собственных в переводе / Д.И. Ермолович // Тетради переводчика. Вып. 18. – М.: Междунар. отношения, 1981. – с. 64–76.
57. Зошити перекладача. видавництво. 1-24. К., 1963-1999.
58. Казакова Т.А. Практические основы перевода / Т.А. Казакова. – СПб.: Союз, 2002. – 320 с.

59. Карпенко Ю.О. Вступ до мовознавства. — К. — Одеса: Либідь, 1991. — 280 с.
60. Кононенко П. Свою Україну любіть / П. Кононенко. - К.: Твім інтер, 1996. - 224 с.
61. Корунець І. В. Теорія і практика перекладу / І. В. Корунець — Вінниця: «Нова Книга», 2003. — 448 с.
62. Костюченко Ю.П. Історія англійської мови. — К.: 1963. — 426 стр.
63. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства / М. П. Кочерган. — Київ : Академія, 2001. 368 с.
64. Купчинський О.А. Найдавніші слов'янські топоніми України, як джерело історико-географічних досліджень. — К.: Наукова думка . 1981. — 241 с.
65. Латышев Л. К. Перевод: проблемы теории, практики и методики преподавания / Л. К. Латышев. — М. : Просвещение, 1988. — 159 с.
66. Миньяр-Белоручев Р. К. Общая теория перевода и устный перевод / Р. К. Миньяр-Белоручев. — М. : Воениздат, 1980. — 237 с.
67. Миньяр-Белоручев Р. К. Записи в последовательном переводе. М., 1997.
68. Миньяр-Белоручев Р. К. Общая теория перевода и устный перевод. М., 1980.
69. Миньяр-Белоручев Р. К. Последовательный перевод. М., 1969.
70. Миньяр-Белоручев Р. К. Теория и методы перевода. М., 1996.
71. Мир перевода. Журнал Союза переводчиков России. М., 1999-2003.
72. Омельченко Л.Ф. Английская композита: структура и семантика: автореф. Дис. на соискание науч. Степени доктора филол. Наук: спец. 10.02.04 — «Германские языки» - Л.Ф. Омельченко. К., 1989. — 43 с.

73. Питання перекладу про зарубіжну лінгвістику. М., 1978.
74. Просалова Я. В. Найменування житлових і сільськогосподарських будівель у різноструктурних мовах. — Донецьк, нац. ун-т., 2012. — 220 с.
75. Ревзин Н. Н., Розенцвейг В. Ю. Основы общего и машинного перевода / Н. Н. Ревзин, В. Ю. Розенцвейг. — М. : Высш. шк., 1963. — 243 с.
76. Ретунская М.С. Английское окказиональное словообразование (на материале имен существительных и прилагательных): Автореф. Дис. канд. філол. наук. — Горький, 1974. — С.5.
77. Семенов-Тяньшанський В.П. Как отражается географический пейзаж в народных названиях населенных мест. — Землеведение, кн. 1—2, 1924
78. Стецюк В.М. Сліди прадавнього населення України в топоніміці. — Львів: Ліга-прес, 2002. — с. 34.
79. Толчеева Т.С. Функціонально-семантичні особливості складних утворень з елементами -looking, -like(на матеріалі сучасної англійської й американської художньої прози): дисертація канд. філол. наук: 10.02.04 / Київський національний лінгвістичний ун-т. — К., 2003.
80. Українська мова : енциклопедія / [редкол.: В. М. Русанівський, О. О. Тараненко (співголови) та ін]. — 3-є вид. — К.: «Укр. енци.» ім. М. П. Бажана, 2007. — 856 с.
81. Урядова В.Д. типологія афіксальних засобів словотворення в різносистемних мовах (на матеріалі корейської, російської та англійської мов): автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.17 / В.Д. Урядова; Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова. — К., 2010. — 18 с.

82. Федоров А. В. Основы общей теории перевода. М., 1983.
83. Швейцер А. Д. Перевод и лингвистика. М., 1973.
84. Янко Н.А. Реализация потенции основ существительного в современном английском словосложении: автореф. Дис. на соискание науч. Степени канд. Филиал. Наук: спец. 10.02.04 – «Германские языки» - Н.А. Янко. – К., 1978. – 23 с.
85. Cameron, K. 1963. English Place Names. London: Bt Batsford.
86. Durkin, Philip (2009): The Oxford Guide to Etymology. Oxford University Press.
87. Harris, Marvin. Cultural Anthropology. New York: Harper & Row, 1983.
88. Hausner I. - Etymology and the historic study of geographical names.
89. Hejwowski, Krzysztof. Kognitywno-komunikacyjna teoria przekładu. Warszawa: PWN, 2007.
90. Ilko V. Korunets'. Theory and practice of Translation. New Book., 2000.
91. Kade O. Die Sprachmittlung als gesellschaftliche Erscheinung und Gegenstand wissenschaftlicher Untersuchung. Leipzig, 1980.
92. Miram G. Translation Algorithms. Introduction to Translation Formalization. Kyiv "Tvim inter"., 1998.
93. N. Fabb. Compounding // The handbook of Morphology [ed. by A. Zwicky? A. Spenser] / N/Fabb. – Oxford: Blackwell, 1998. – C. 66-83.
94. Neubert A. Text and Translation. Leipzig, 1985.
95. Newmark P. About Translation. Multilingual Matters LTD., 1991.
96. Newmark P. Approaches to Translation. Oxford, 1981.
97. Nida E. Towards a science of translating. Leiden, 1964.
98. Nida E., Reyburn W. D. Meaning Across Cultures. N. Y., 1976.
99. Nida E., Taber C. R. The Theory and Practice of translation. Leiden, 1964.

100. Omar Sheikh Al. Shabab. Interpretation and the language of Translation: creativity and conventions in translation., London., 1996.
101. Pienemann M. Is language teachable? // Applied Linguistics. – 10, P. 1, P. 52–79.
102. Ullmann S. The Principles of semantics / Ullmann S. – Glasgow : Jackson, 1989. – P. 73

СПИСОК ТЕКСТОВИХ ДЖЕРЕЛ

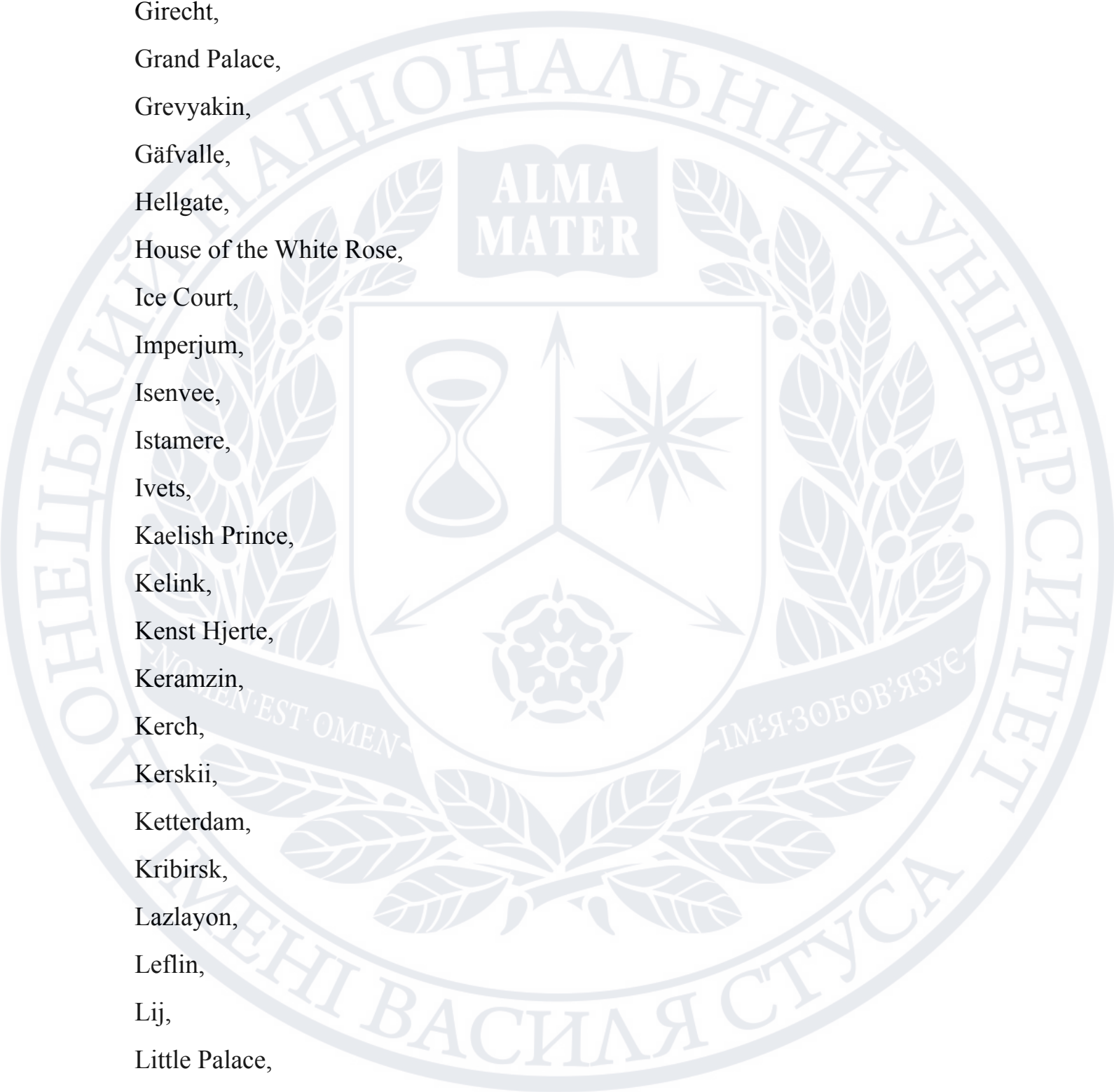
103. Лі Бардуго. Тінь та кістка / Перекл. з англ. Даскал Є. М., 2021.
104. Leigh Bardugo. Shadow and Bone. London, 2012.

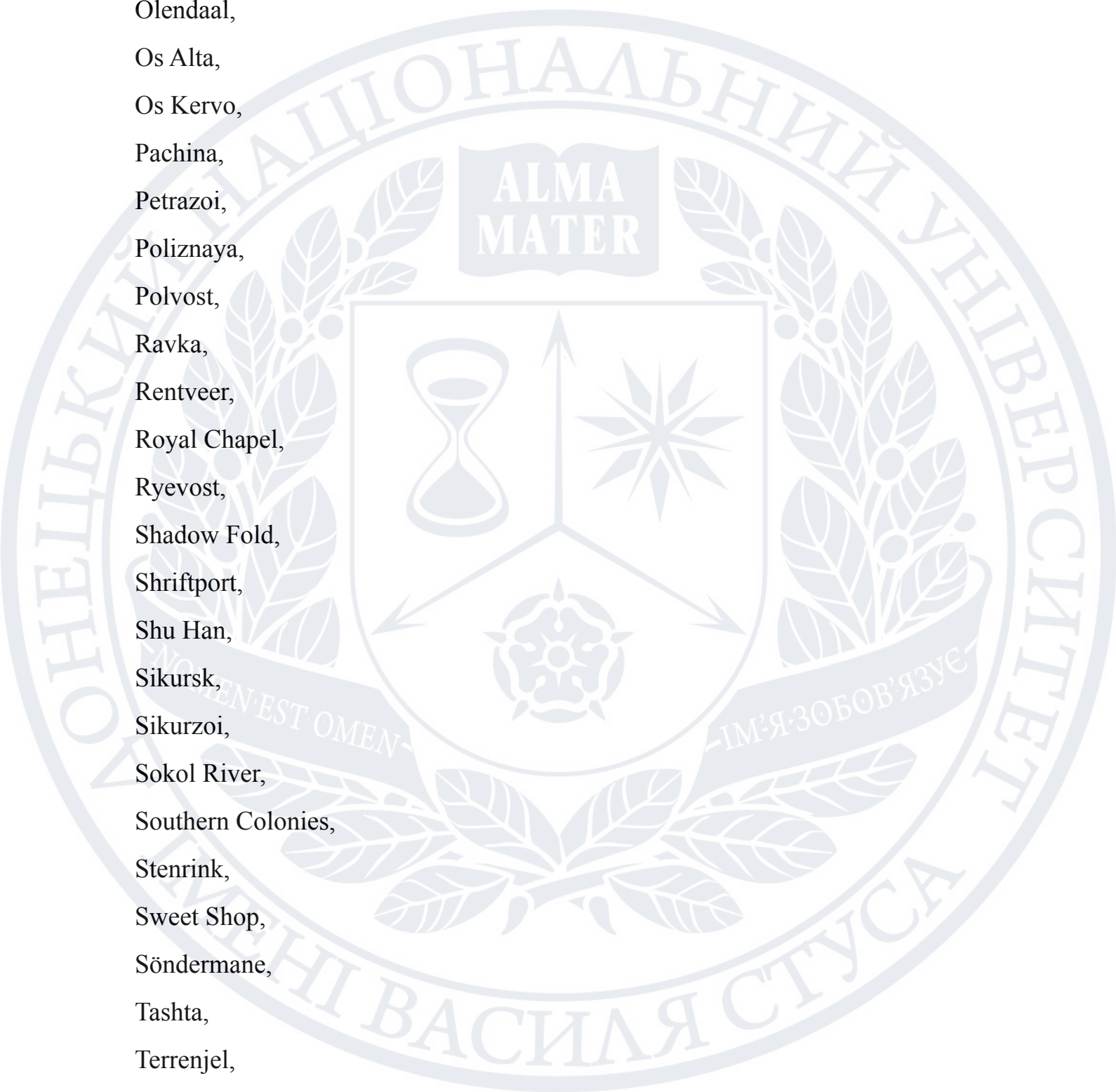
ДОДАТКИ

Adena,
Ahmrat Jen,
Alkhem Bay,
Arkesk,
Balakirev,
Belendt,
Bhez Ju,
Black Veil Island,
Bone Road,
Brevno,
Caryeva,
Chernast,
Chernitsyn,
Church of Barter,
Club Cumulus,
Cofton,
Crow Club,
Djerholm,
Duva,
Dva Stolba,
East Stave,
Eil Komedi,
Elling,
Emerald Palace,
Fenford,

Fifth Harbor,
Fjerda,
Girecht,
Grand Palace,
Grevyakin,
Gäfvalle,
Hellgate,
House of the White Rose,
Ice Court,
Imperjum,
Isenvee,
Istamere,
Ivets,
Kaelish Prince,
Kelink,
Kenst Hjerte,
Keramzin,
Kerch,
Kerskii,
Ketterdam,
Kribirsk,
Lazlayon,
Leflin,
Lij,
Little Palace,
Maroch Glen,
Novokribirsk,

Novyi Zem,
Obol River,
Olendaal,
Os Alta,
Os Kervo,
Pachina,
Petrazoi,
Poliznaya,
Polvost,
Ravka,
Rentveer,
Royal Chapel,
Ryevost,
Shadow Fold,
Shriftport,
Shu Han,
Sikursk,
Sikurzoi,
Sokol River,
Southern Colonies,
Stenrink,
Sweet Shop,
Söndermane,
Tashta,
Terrenjel,
The Barrel,
The Exchange,

The Menagerie,
The Pit,
The Slat,
The Spinning Wheel,
True Sea,
Tsemna,
Tsibeya,
Tula Valley,
Valchenko,
Velisyana,
Vellgeluk,
Vernost,
Vy,
Wandering Isle,
Weddle,
West Stave,
White Cathedral,
Zierfoort.

